

I

PRITARTA
Kauno miesto savivaldybės tarybos
2022 m. 12.02.2022
sprendimu Nr. 7-322

PATVIRTINTA
Kauno lopšelio-darželio „Šilelis“
direktorius
2022 m. 12.02.2022
įsakymu Nr. V-39.....

KAUNO LOPŠELIO-DARŽELIO „ŠILELIS“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Duomenys apie įstaigą, įstaigos teikiamos paslaugos

Švietimo tiekėjo pavadinimas - Kauno lopšelis-darželis „Šilelis“.

Teisinė forma – biudžetinė įstaiga.

Prilausomybė - Kauno miesto savivaldybės mokykla.

Grupė ir tipas - ikimokyklinio ugdymo mokykla.

Buveinė - R. Kalantos g. 118, 52346, Kaunas, tel. (8-37) 45 71 52, veikla taip pat vykdoma Beto nuo loju g. 3, 52372, Kaunas.

Elektroninis paštas - sileliskaunas@gmail.com; darzelis@silelis.kaunas.lm.lt.

Elektroninė svetainė – <https://sileliskaunas.lt>

Kodas – 191636639

Veiklos sritis - švietimas

Pagrindinė paskirtis – ikimokyklinio ugdymo grupės įstaiga – lopšelis-darželis.

Rūšis – ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų ugdymas

Mokymo kalba – lietuvių

Mokymo forma – dieninė.

Vaikai ir jų poreikiai

Įstaigoje ugdomi vaikai nuo 1,5 iki 7 metų. Įstaigos pagrindinėje buveinėje veikia 7 (lopšelio 1,5–3 m. vaikams, darželio 3–5 m. vaikams ir priešmokyklinė 5–7 m. vaikams), padalinyje - 4 grupės (darželio 3–5 m. vaikams ir priešmokyklinė grupė 5–7 m. amžiaus vaikams). Grupės komplektuoojamos atsižvelgiant į vaikų amžių.

Šiuolaikiniai vaikai yra žingeldūs, aktyvūs, gebantys ir protinči. Savo žinojimą jie kuria veikdami, žaisdami, tyrinėdami, tardamiesi, klausdami, bandydami, bendraudamai su kitais vaikais bei suaugusiais. Juos dominā žaislai ir žaidimai su naujomis elektroninėmis technologijomis bei mechaniniaisiais įtaisais, modernūs konstruktoriai ir kt.

Ikimokyklinuko gyvenime turi būti daug žaldimo, įdomios veiklos, įvykių ir nuotykių, kurių iniciatoriumi bei lyderiu gali būti bet kuris darželio vaikas. Ugdytiniai nori jaustis psichologiskai saugūs, priimti, jų nuomonę ir idėjos išklausomas ir gerbiamos.

Siekiant patenkinti įstaigą lankančių vaikų poreikius, teikiamė visapusiašką vaikų ugdymą, atsižvelgiant į vaikų amžių, raidos dėsningumus, prigimtines vaiko galias, individualią patirtį ir gebėjimus. Vaikams, turintiems specifiškus ugdymosi poreikių, ugdymo turinys pritaikomas teikiant logopedo, socialinio pedagogo ir psichologo pagalbą.

Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas

Įstaigoje dirbantys mokytojai turi reikiamą išsilavinimą, kvalifikaciją bei kompetencijas, kurias tikslingai panaudoja, atsižvelgiant į vaikų ugdymo(si) poreikius. Pedagogų meninių, muzikinių, bendravimo, psichologinių ir kt. gebėjimai bei žinios jąkoja sekmingą bei individualizuotą vaikų ugdymą(si).

Laikomasi nuostatų - pozityvumo (saviverte; tikėjimas, pasitikėjimas ir rūpinimasis ugdyniniams; darbo motyvacijos - domėjimasis savo dalyku ir darbu darželyje); profesionalumo (dalyko išmanymas, profesijai būtinų kompetencijų turėjimas ir išmintis); asmeninio tobulėjimo (savistaba, mokymasis, atvirumas naujoms patirtims).

Mokytojai nuolat tobulėja, atnaujindami pedagogines žinias organizuojamuose mokymuose, seminaruose, kursuose. Pedagogai dalinasi geraja darbo patirtimi, vykdant ugdamosios veiklos patirties skaidą mieste ir šalyje.

Įstaigos savitumas

Lopšelis-darželis „Šilelis“ išskirtiniai gražioje Jaukioje gamtiniu-geografiniu požiūriu vietoje - šalia Kauno marių regioninio parko, Petrašiūnų seniūnijoje. Įstaiga turi du pastatus: vienas pastatas yra R. Kalantos g. 118, kitas – Betonuotojų g. 3. Pirmajame veikia dvi lopšelio grupės, antrajame – ugdymas organizuojamas vaikams nuo 3 m. amžiaus. Abu pastatai nutolę vienas nuo kito apie 800 m. Grupės komplektuojamos iš vieno amžiaus tarpsnio vaikų. Grupių ugdymo(si) aplinkos dinamiškos, atviros ir funkcionalios, praturtintos priemonėmis ir reikalinga įranga.

Efektyviai išnaudojant įstaigos aplinkos kokybiškai stiprinamos ir aktyvinamos veiklos kryptys: sveikatos saugojimo ir saugios gyvensenos – darželis yra pripažintas sveikatų stiprinančia mokykla; ekologinė – į kasdienį ugdymo procesą integruojamos darnaus vystymosi švietimo temos. Įstaigoje puoselėjamos bendruomenės tradicijos ir kultūriniai renginiai: organizuojamos sveikatingumo dienos, skatinamos aplinkos švarinimo, gyvūnijos ir gamtos globos akcijos.

Bendradarbiavimas su socialiniais partneriais leidžia dalintis ir keistis geraja patirtimi, diegti naujas veiklos organizavimo formas. Įstaiga glaudžiai bendradarbiauja su kitomis ugdymo įstaigomis: lopšeliais darželiais „Drevinukas“ ir „Spragtukas“, Petrašiūnų progimnazija, A. Žikevičiaus saugaus vaiko mokykla, Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegija. Taip pat su Kauno Vinco Kudirkos viešosios bibliotekos Petrašiūnų padaliniu, UAB „Kauno švara“, respublikinė ikimokyklinio ugdymo kūno kultūros pedagogų asociacija (RIUKKPA) ir kitomis įstaigomis bei organizacijomis.

Tėvų ir vietos bendruomenės poreikiai

Ugdant vaiką, prioritetinis valdmuo tenka šeimai. Vaikų darželis tik papildo ugdymą šeimuje. Lopšelis-darželis „Šilelis“ dieninės formos ikimokyklinė ugdymo įstaiga. Labai didelė dalis vaikų yra iš darmių, pilnų šeimų. Seimos dirbančios, turinčios socialines garantijas, bei aktyviai puoselėjančios tautos, šeimos, bendruomenės tradicijas, vertėbes, kultūrą. Tėvai nelabai aktyvūs formaliuose įstaigos pasitarimuose, aktyvesni formaliuosiuose grupės renginiuose ir labai aktyvūs neformalliuose grupės renginiuose. Jų poreikis, kad įstaigoje kuo dažniau būtų rengiami neformalūs grupės bei įstaigos renginiai.

Atlikus tėvų apklausą, galima teigti kad, vaikai augantys labai užsiemusiose šeimose turi itin mažai galimybų tyrinėti juos supančią natūralią gamtinę aplinką. Tai trukdo normaliai vystytis vaiko socialiniams gebėjimams bei ilgalaikėje perspektyvoje daro žalą fizinės bei emocinės sveikatos vystymuisi. Būtent dėl to yra labai svarbu, kad darželyje ši problema būtų pastebėta ir imtasi jos sprendimui. Orientavimasis vien tik į akademinius pasiekimus nustumia į šalį galimybę vaikams pabūti lauke ir mokyti iš patyrimų darželio lauko teritorijoje. Tėvams visuomet itin aktualus ir svarbus vaikų sveikatos ir saugumo klausimas. Jų manymu tinkamiausi ugdymo metodai – aktyvieji, kai vaikus ugdomas per praktiką, projektus skirtus įgyvendinti lauko aplinkoje.

Istaigos programos ir strateginių dokumentų, atskleidžiančių šiuolaikinį požiūrį į vaiką ir į jo ugdymą, sąsajos

Rengiant ikimokyklinio ugdymo programą, atsižvelgta į jstaigas bendruomenei svarbias strateginių dokumentų nuostatas, bei į ugdymo perspektyvą orientuotus teiginius. Pagrindiniai dokumentai, kuriuose vadovautasi rengiant lopšelio-darželio „Šilcelis“ ikimokyklinę programą – **Geros mokyklos konceptacija** (patvirtinta Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro 2015 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. V-1308); „**Ikimokyklinio ugdymo turinio programų rengimo metodinės rekomendacijos**“ (ŠMM Švietimo aprūpinimo centras, 2015 m.) ir „**Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas**“ (ŠMM Švietimo aprūpinimo centras, 2014 m.).

Geros mokyklos konceptijos „I skyrius „Bendrosios nuostatos“ 3.3. punktas teigia, kad „Aplinka kinta taip sparčiai, kad, kuriant geras mokyklos modelį, tenka atsižvelgti ne tik į tai, kas laikyta gera mokykla praciuje atliktuose tyrimuose, bet ir į moderniausias mokymosi tendencijas – informacinės, žinių, besimokančios, tinklinės, virtualios ar išminties visuomenės poreiklus. Svarbu suvokti, koks bus mokymasis ateityje. Akivaizdi tendencija – nuo švietimo visiems pereinama prie švietimo kiekvienam, t. y. personalizuoto, suasmenintu ugdymo(si) ir mokymo(si) pripažįstant, kad žmonių patirtys, poreikiai, siekiai skiriasi ir mokomasi skirtingais tempais ir būdais. Keičiasi ugdymo organizavimas mokyklose – mažiau palsoma tam tikram amžiaus tarpsniui numatytu pasiekimų normų (standartų), lanksčiau grupuojama, individualizuojama. Mokomasi visą gyvenimą ir lankstesnį bei imlesni naujovėms mokiniai neretai tampa savo mokytojų mokytojais. Mažėja privalomų „tinkamo mokymo“ receptų, nes vis daugiau žinoma apie jų įvairovę“.

Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos (ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. T – 983) 29 straipsnyje teigiamą, kad „Valstybės dalyvės susitaria, kad vaiko lavinimo tikslai turi būti: visapusiškai ugdyti vaiko asmenybę, talentą ir protinius bei fizinius sugebėjimus; ugdyti vaiko pagarbą tėvams, savo kultūriniam identitetui, kalbai, vertybėms, ūliaus kurioje vaikas gyvena, ugdyti pagarbą gamtai.“ Šiame straipsnyje pabrėžiama šeimos, tautos, bendruomenės svarba bei stiprus žmogaus gyvenimo kokybės ryšys su gamta. Atsižvelgiant į šią nuostatą jstaigoje numatomą: užkurti ugdymo būdus, stiprinančius jstaigos ir namų sąveiką; išplėtoti vaiko ekologinį supratinimą, gamtosaugos patirtį; išryškinti gamtinės socialinės ir kultūrinės aplinkos įtaką vaiko ugdymui(si); plėtoti bendravimą ir partnerystę su šeima, giminė, bendruomene; ugdymo procese akcentuoti etninę grupę, gimtinę, gamtą, kalbą, kultūrą.

Vadovaujantis Vaiko gerovės valstybės politikos konceptijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. IX-1569, bendroviše nuostatose pagrindinėmis vaiko gerovę nusakančiomis sąvokomis, jog gerovė – „organizuota socialinių paslaugų ir institucijų sistema, sukurtą padėti individams ir grupėms pasiekti patenkinamus gyvenimo, sveikatos ir asmeninių bei socialinių ryšių standartus, kurie leistų jiems išplėtoti visus gebėjimus ir pagerinti ju gyvenimo kokybę atsižvelgiant į jų šeimų ir bendruomenės poreikius“. Atsižvelgiant į šias nuostatas, tuomet, kai jstaigos ugdytiniam reikia pagalbos įveikiant spec. poreikių, psichologines, socialines, pažinimo ir kt. problemas, jstaigos VGK ir kitū darbuotojai savo veiklą grindžia pagrindiniai principai: individualizavimo, vaiko interesų ir gerovės pirmumo, nediskriminavimo, konfidencialumo, nešališkumo, kolegialumo.

Regiono savitumas

Petrašiūnai – pavardinės kilmės, gražią istoriją turintis Kauno priemiestis. Tai dvielės skirtinguoju infrastruktūru pramoninis-kultūrinis rajonas, garsėjantis gamtos ir kultūros paminklais: Kamaldulių Vienuolyne ansambliu ir Pažaislio Šv. Mergelei Marijos apsilankymo bažnyčia, jachtklubu. Kauno marių regioniniame parke plyti didžiausias Lietuvoje Girionių dendrologinis parkas, kuriame įsikūrusi Gamtos mokykla.

Šiame rajone įsikūręs Petrašiūnų bendruomenės centras, seniūnija, veikia du vaikų darželiai, biblioteka, Petrašiūnų progimnazija, poliklinika, slaugos namai, policija.

Mikrorajono savitumas ir efektyvi socialinė-kultūrinė aplinka sudaro pulkias salygas netradiciniams ugdymo organizavimo būdams plėtoti, įvairią vaikų veiklą organizuoti už jstaigos ribų, dalyvauti pažintinėje tiriamojoje veikloje, gamtinėse stebėjimuose bei susipažinti su

regioninio parko gamtos ir kultūros paveldo vertybėmis.

Filosofinė kryptis, pedagoginė teorija, atspindinti lopšelio-darželio „Šilelis“ vaikų ugdymo ypatumus

Mūsų darželis programos šiuolaikiškumą garantuoja siedamas konstruktivistinę mokymo teoriją ir lauko darželio pedagogines nuostatas.

Vienas iš svarbiausių konstruktiviojo mokymosi tikslu – įgyti žinių, gebėjimų ir įgūdžių taikymas naujoje situacijoje. Mokymo proceso metu acentuojama aktyvi besimokančiojo (vaiko) funkcija. Mokytojas taip organizuoja mokymo procesą, kad vaikas mokydamasis galėtų pritaikyti turimas žinias ir gebėjimus bei naują informaciją susieti su patirtimi. A. Pollard pabrėžia (2002), kad patirties acentavimas mokymo(si) proceso metu stipriai veikia vaikų motyvaciją, o esant tinkamoms aplinkybėms sudaromos ypač palankios sąlygos kūrybingumo raiškai. Remiantis šia teorija, svarbu ne tik perduoti informaciją ir ją gauti, bet ir skatinti pačių besimokančiųjų supratimą bei aktyvumą, išmokyti mokinius susivokti pasaulyje, kuriamie jie gyvena, suprasti įvykių eismę, kolektivai spręsti problemas.

Laukas – puiki aplinka atrasti, kurti, tyrinėti pažinti, kaupti patirtį, o darželio kiemas – aplinka, kurią vaikas atėjęs pamato pirmiausiai. Šloje artimoje aplinkoje slepiasi labai daug nepažintų bei neatrastų veiklų. Vaikams svarbiausia yra ne žinios, bet didelis noras veikti, turėti pasirinkimo laisvę, patenkinti poreikius, kuriuos suteikia gamta. Lauke slepiasi daug spontaniškumo, kūrybiškumo, improvizacijos, nes čia galima bėgti, klausyti, lipti, šokinėti, žūkauti. Ikimokyklinio amžiaus vaikai savo patirtį kaupia per įvairias veiklas ir jų formas. Viena iš svarbiausių ir artimiausių vaikui veikla ir užimtumas gamtoje, lauko aplinkoje.

Mokymasis lauke supažindina vaikus su gamta, juos supančiu pasauliu, leidžia atskleisti jų kūrybiškumui ir savitumui. Jtraukiant lauko pedagogiką į ugdymo procesą galima pasiekti labai gerų rezultatų vaikų vystymosi raijoje, nes švarus oras ir aplinka skatina gerą vaikų savijautą, fizinę ir psichinę raidą. Ekstremalių situacijų atveju (karantino laikotarpiu), bent dalį ugdymo perkélus į lauką, palengvėja ugdymo įstaigos veikla, sumažėtų virusų paplitimas.

Vienas iš pagrindinių būdų pažinti gamtą planuoti veiklas lauko aplinkoje, nes joje ugdymas gali vykti be ribojimų, tyrinėjant ir supažindinant vaiką su jų supančiu pasauliu. Lauke ugdomi:

- Sveikas ir laimingas kūnas ir protas;
- Sociali ir savimi pasitikinti asmenybė;
- Bendradarbiauti linkusi ir mokanti tai daryti asmenybė;
- Aktyvus pasaulio pilietis mylantis gamtą;
- Vyksta savarankiškas, kūrybiškas mokymasis;
- Pastabumas, vienybė su gamta.

Perspektyva

Lopšelio-darželio „Šilelis“ ikimokyklinės ugdymo programos kokybė bus vertinama atliekant pedagoginės priežiūros procesą, įstaigos įvertinimą bei vertinant vaikų ugdymosi pasiekimus. Programa bus tobulinama (atnaujinama) orientuojantis į vaikų ugdymo (si) galimybių, poreikių, organizacijos ar kt. pokyčius .

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

1. **Humaniškumo** - vaikas yra vertybė, jis ugdomas būti savarankišku, garbingu, gebantiu pasirinkti ir atsakyti už savo pasirinkimą. Jo ugdymas remiasi dorine kultūra, pagarba pripažintoms vertybėms.
2. **Integralumo** - siekiama vientiso fizinės, emocinės, socialinės ir pažinimo sričių plėtojimo, vadovaujantis visuminiu požiūriu į vaiką, remiamasi integraliu kompetencijų ugdymu.
3. **Kontekstualumo** – ugdymo turinys glaudžiai siejamas su artimiausia vaiko aplinka, socialiniais, kultūriniais jos pokyčiais, siekiama, kad vaiko ugdymo patirtys jam būtų prasmingos, aktualios ir

įdomios.

4. **Kolegialumo** - kurti geranorišką atmosferą, skatinti bendrumo jausmą, abipusę pagalbą, dalintis žiniomis ir patirtimi, formuojant vieningą požiūrį į vaiką, aktyviai bendradarbiaujant tarpusavy, su ūžima, socialiniais partneriais.
5. **Itrankties** - siekiama tenkinti vaiko individualius poreikius, tikslingai parenkant priemones ir mokymosi metodus, individualizuojant ugdymo turinį ir teikiant mokymosi paramą.

III. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Tikslas – atsižvelgiant į pažangiausias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, kurti salygas padedančias vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, taip pat ir etninės, socialinius, pažintinius poreikius.

Uždaviniai

1. Plėtoti individualias fizines, socialines, pažinimo, kalbos ir bendravimo, kūrybines galias, pažinti ir išreikšti save.
2. Ugdyti gebėjimą pažinti ir veikti: žaisti, kelti klausimus, tyrinėti, rinkti veiklos būdus ir priemones, samprotauti apie tai, ko išmoko, numatyti tolesnės veiklos žingsnius.
3. Skatinti individualiu gebėjimu raišką, kūrybiškumą, iniciatyvas aktyviai dalyvaujant įstaigos ir vėčios bendruomenės gyvenime.
4. Išmokyti derinti savo ir kitų vaikų interesus, bendraujant ir bendradarbiaujant grupėse, skatinant bendrumo jausmą, abipusę pagalbos ir pasitikėjimo atmosferą.

IV. UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

Ugdymo turinys programoje modeliuojamas pagal penkias kompetencijas (socialinė, sveikatos saugojimo, pažinimo, komunikavimo, meninė) ir ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų sritis. Pagrindinis ugdymo turinio velkstys – vaiko veiksenos. Ugdymo centre – vaiko raida, mokymasis ir gerovė.

Taikomi metodai – žaidimas (pagrindinė ikimokyklinio amžiaus vaikų veikla); spontaniška, vaikų sumanyta ar pasiūlyta veikla; patirtinis mokymasis; STEAM (gamtamokslinio, matematinio, inžinerinio, technologinio ir meninio ugdymo) veiklos; išvykos, ekskursijos, šeimos narių, kitų socialinių partnerių dalyvavimas ugdymo procese.

Tinkamai parinktos priemonės: žaislai, jvairūs stalo, konstrukciniai, technologiniai, planšetiniai žaidimai; plakatai, filmuota medžiaga; sportinis inventorius; tyrinėjimams ir eksperimentams reikalingos priemonės, gamtinė medžiaga; grožinė literatūra; muzikos instrumentai, jvairios meninės raiškos priemonės.

SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

<i>Ugdymosi pasiekimų sritis - savivoka ir savigarba</i>		
<u>Esiminė nuostata</u> <u>Save vertina teigiamai.</u>		
<u>Esiminis gebėjimas</u> Supranta savo asmens tapatumą (as esu, buvau, būsiu), priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems Jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitaais.	<u>Vaiko veiksenos</u>	
<u>Vaiko gebėjimai</u> <u>Supranta savo tapatumą</u>	<u>Vaiko veiksenos</u> Reaguoja į savo vardą, vadina save vardu, kalba pirmuoju asmeniu. Gali ivardinti amžių, lyti. <u>Atpažista save nuotraukoje, veidrodyje, atpažista ir parodo pagrindines (5-6)</u>	

	<p><u>ir daugiau savo kūno dalių.</u></p> <p>Stebi savo kūną, apibūdina jo ypatybes. Atranda savo panašumus ir skirtumus su kitais vaikais.</p> <p>Keičiasi informacija, mintimis, nuomonė, diskutuoja įvairiais klausimais. Pasakoja apie savo pomėgius, būdo bruožus, gabumus.</p> <p>Tyrinėja, kuo žmonės panašūs ir kuo skiriasi: matuoja(si) savo ūgi, daro pėdų ir delnų atspaudus.</p> <p>Žiūri vaizdinę medžiagą, klauso pasakų, pasakojimų, mokosi patarlių apie draugystę, aiškinasi draugu tarpusavio santykius, lygina save su kitais, ieško bendrų ir skirtinių bruožų, mėgina kažkuo išsiškirti iš kitų.</p> <p>Pokalbių metu sužino, kad žmonės būna įvairių tautybių, kalba kita kalba, laikosi kitokių tradicijų, mokosi būti jiems tolerantiški.</p> <p>Stengiasi suprasti, kad visi vaikai svarbūs ir turi lygias teises. Sužino, kad gali kreiptis pagalbos, kai pažeidžiamos jo teises.</p> <p>Teiraujasi, klausia, domisi kaip atsiranda nauja gyvybė.</p>
Pasitiki savimi, suvokia savo išskirtinumą	<p>Ugdosi gebėjimą suvokti savo jausmus ir tinkamai juos išreišksti.</p> <p>Kviečia draugus žaisti, derina sumanymus, veiksmus, keičiasi informacija.</p> <p>Demonstruoja savo gebėjimus, aktyvus įvairių veiklų metu.</p> <p>Mokosi suvokti savo unikalumą ir priklausymą grupei.</p> <p>Vertina save ir savo gebėjimus teigiamai, įvardina dėl kokios priežasties.</p> <p>Imasi vadovauti veiklai, žaidimui.</p> <p>Garsiai ir drasiai reiškia nuomonę, siūlo, aktyviai bendradurbiauja.</p>
	<u>Ugdymosi pasiekimų sritis - emocijų suvokimas ir raiška</u>
Esminė nuostata	<p>Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.</p>
Esminis gebėjimas	<p>Atpažįsta ir įvardina savo emocijas, jausmus bei jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, priimtinais būdais, atpažįsta ir įvardina kitų emocijas, jausmus, bando į juos atsiliepti (paguosti, užjausti), keisti savo elgesį (susilaikyti, neskaudinti, atsižvelgti į kito norus).</p>
Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Geba išsakyti, išreiškti savo jausmus, nuomonę, sumanymus.	<p>Ivardina pačių savo jausmus, išreiškia juos bendraudamas.</p> <p>Vaikas tyrinėja savo jausmus, mintis, kalba.</p> <p>Aktyviai plėtoja savo ar suaugusiųjų pasiūlytas idėjas, atskleisdamas savo jausmus, norus, polinkius.</p> <p>Žaisdamas ir veiklos metu savo jausmus išreiškia verbalinėmis ir neverbalinėmis priemonėmis: gestais, simboliais, mimika ir pan.</p> <p>Žaidžia žaidimus, skirtus išmokti valdyti emocijas.</p> <p>Savo emocijas ir jausmus pertinkia meninės raiškos priemonėmis (daile, judešiu, improvizacija, vaidyba ir kt.).</p> <p>Vaikas stebi kitus, ju nuotaiką, elgeseną, analizuoją, aptaria.</p> <p>Žaisdamas vaidmeninius žaidimus, atkreipia dėmesį į kalbą, mimiką, gestus.</p>
Atpažįsta ir įvardija kitų emocijas ir jausmus, tinkamai reaguoja	<p>Stebi draugų veido išraišką, veiksmus, apibūdina jo elgesį. Pradedą suprasti, kad jo ir kitų emocijos gali skirtis.</p> <p>Klausydami skaitomų kūrinių, mokosi užjausti vienią ir atstumtą, jam padėti.</p> <p>Analizuoja situaciją per jausmus (kodėl, dėl kokios priežasties pravirko draugas, supykė, apsidžiaugė).</p> <p>Mokosi parodyti dėmesj artimiems žmonėms, grupės draugams, pedagogams ir kitiem esantiems šalia.</p>
	<u>Ugdymosi pasiekimų sritis - savireguliacija ir savikontrolė</u>
Esminė nuostata	

Nusiteikės valdyti emocijų raiška ir elgesi.

Esminis gebėjimas

Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, ilgesnį laiką sutelkia dėmesį klausymui, stebėjimui, veiklai, jšiaudrinęs geba nusiraminti, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito).

<u>Vaiko gebėjimai</u>	<u>Vaiko veiksenos</u>
	<u>Bando laikytis susitarimų.</u> <u>Reaguoja į kitų vaikų veido išraišką, balso intonaciją.</u>
Derinasi su vaikais Geba numatyti poelgių pasckmes	Vaikas tariasi dėl susitarimų ir stengiasi jų laikytis. Jei reikia, kreipiasi <u>pagalbos į suaugusįjį.</u> Veikia drauge su kitais, žaidžia, pradeda kurti žaidimų taisykles, bendradarbiauti. Veikiant drauge, mokosi susitarinti, rasti išeicių. Žaidimų metu stengiasi laikytis žaidimų taisyklų, ieško išeicių, kai nesutampa nuomonės ir poreikiai. Mokosi suvokti, kas yra draugystė ir draugai. Analizuojant kas yra melas, tiesa, nusako teigiamus/neigiamus šiuos poelgius įvardinančius žodžius.
	<u>Isimena grupės, darželio susitarimus.</u> <u>Stebint aplinką, dalyvaujant diskusijoje, mokosi suprasti neigiamas blogo elgesio pasckmes.</u> Stengiasi sutvarkyti žaislus, padėti daiktus į vietas, kad kiti galėtų jais naudotis. Kuria bendrus susitarimus dėl tvarkos grupeje. Mokosi suvokti ir atpažinti risikinges situacijas, pavojingas vietas, nesaugu savo elgesi ir blogus kitų ketinimus. Sužino į kokius žmones ar tarnybas gali kreiptis į bėda pakliuvęs vaikus.
Savarankiškai ir atsakingai atlieka jam patikėtas užduotis	<u>Veikdamas geba pasirinkti tinkamas ar reikalingas priemones.</u> <u>Siekia būti savarankiškas, nepriklausomas – sprendžia, sumano, vykdo.</u> Noriai atlieka kasdienius grupės (saugumo, tvarkos, tausojimo ir kt.) darbus, talkina mokytojai (<u>mokytojo padėjėjai</u>). Sialo idėjas dėl veiklos, tariasi su kitais, patiria, išbando. Eksperimentuoja, išmégina naujus būdus ir technologijas. Mokosi būti atsakingu už savo indėlį siekiant bendro grupės veiklos rezultato. Mokosi prisiminti atsakomybę už savo kasdienį elgesį.
	<u><i>Ugdymosi pasiekimų sritis - santykiai su suaugusiaisiais</i></u>

Esminė nuostata

Nusitelkės geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiaisiais.

Esminis gebėjimas

Pasitiki pedagogais, juos gerbia, raimai jaučiasi su jais kasdieninėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažistamais suaugusiais.

<u>Vaiko gebėjimai</u>	<u>Vaiko veiksenos</u>
Geba bendrauti su suaugusiais. teisingai elgtis su pažistamais ir nepažistamais žmonėmis	<u>Pasitiki juo besirūpinančiu suaugusiuoju - apskabina, atsako jam kalbinamas.</u> <u>Megdžioja suaugusiojo veiksmus, kalbą, poelglus, emocijų raiškos būdus.</u> Siekia kontaktą su suaugusiuoju, kartu veikia, tariasi, stebi, žaidžia, keičiasi informacija, prašo pagalbos. <u>Aktyviai veikdamas perimą socialines normas, elgesio modelius, tradicijas.</u> <u>Žaidimuose, veikloje vaizduoja suaugusiuų profesijas.</u> Pokalbių metu sužino, kaip bendruomenėje žmonės susiję vienii su kitaikis.

	<p>Išvykų metu už įstaigos ribų praplečia komunikavimo galimybes ir bendravimo viešose vietose įgūdžius.</p> <p>Tariasi dėl taisyklių, bendrų susitarimų.</p> <p>Pratinasi būti mandagus - pasisveikinti, atsisveikinti, paprašyti, padėkoti.</p> <p>Mandagiai bendrauja su svetimais žmonėmis.</p> <p>Žaisdamas socialinius-emociinius žaidimus, analizuoją tinkamo ir netinkamo bendravimo situacijas.</p> <p>Mokosi saugiai elgtis su svetimais ar mažai pažįstamais žmonėmis. Sužino ją ka ir kaip galima kreiptis pagalbos pasimetus, nutikus nelaimei.</p> <p>Ugdymosi pasiekimų sritis - santykiai su bendraamžiais</p>																
Esminė nuostata	Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.																
Esminis gebėjimas	<p>Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitu norus, dalinasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Vaiko gebėjimai</th><th>Valko veiksenos</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Geriai jaučiasi naujoje uplinkoje, domisi žaislais, susiranda draugų</td><td> <p>Ima, duoda kitam žaisla, stebi, kartoja kito veiksmus.</p> <p>Pradeda kartu žaisti, mokosi dalintis žaislais su bendraamžiais.</p> <p>Aktyviai kartu dalyvauja jvairiose veiklose, prisistato, pasidžiaugia vienas kitu.</p> <p>Mokosi susipažinti su naujais vaikais: apibūdinti save, aptarti pomėgius, susitarti dėl bendros veiklos.</p> <p>Vaikas priima kitų vaikų kvietimą bendrauti: šypsena, žvilgsnį, gestą ir pats rodo iniciatyvą - palaiko sumanyma, siūlo idėjų.</p> <p>Domisi draugų pomėgiais, analizuoją jų būdo bruožus, apibūdina savo santykius su jais. Mokosi tolerancijos ir pagarbos.</p> <p>Išbando jvairius komunikavimo būdus draugystei palaikyti.</p> </td></tr> <tr> <td>Žino pagrindines bendravimo taisykles</td><td> <p>Ieško tinkamu būdu, susitarimų bendrai veiklai.</p> <p>Laikosi taisyklių, susitarimų.</p> <p>Taikiai diskutuoja, tariasi dėl bendradarbiavimo, vaidmenu, žaislų.</p> <p>Žaidžia siužetinius žaidimus pritaikydami bendravimo modelius.</p> </td></tr> <tr> <td>Geba išspresti nesudėtingus konfliktus</td><td> <p>Ugdosi gebėjimą valdyti savo norus, elgesį, emocijas.</p> <p>Atkreipia dėmesį į netinkamai pasielegusio valko poelgi, mokosi tinkamo elgesio.</p> <p>Prašo suaugusiojo pagalbos sprendžiant nesutarimus, konfliktus, atranda priimtinus sprendimo būdus.</p> <p>Mokosi numatyti elgesio pasekmes.</p> <p>Siekia rasti kompromisa, išstraukia arba pats organizuoja derybų proceso.</p> <p>Rodo iniciatyvą bendrauti ir bendradarbiauti.</p> <p>Padedant suaugusiajam mokosi ivertinti kito vaiko savijautą, užjausti, padėti.</p> <p>Ugdymosi pasiekimų sritis - iniciatyvumas ir atkaklumas</p> </td></tr> <tr> <td>Esminė nuostata</td><td>Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.</td></tr> <tr> <td>Esminis gebėjimas</td><td> <p>Savo iniciatyva pasirenka veiklą, ilgam išstraukia, ją plėtoja, po tam tikro laiko tarpo veiklą pratešia, kreipiasi į suaugusiją pagalbos, kai pats nepajégia susidoroti su kilusiais sunkumais.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Vaiko gebėjimai</th><th>Valko veiksenos</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td><td> <p>Pats juda, renkas norimus žaislus, daiktus.</p> <p>Veikia, skiria, sako, ko nori, veda suaugusiją link norimo pasiekti žaislo.</p> </td></tr> </tbody> </table> </td></tr> </tbody></table>	Vaiko gebėjimai	Valko veiksenos	Geriai jaučiasi naujoje uplinkoje, domisi žaislais, susiranda draugų	<p>Ima, duoda kitam žaisla, stebi, kartoja kito veiksmus.</p> <p>Pradeda kartu žaisti, mokosi dalintis žaislais su bendraamžiais.</p> <p>Aktyviai kartu dalyvauja jvairiose veiklose, prisistato, pasidžiaugia vienas kitu.</p> <p>Mokosi susipažinti su naujais vaikais: apibūdinti save, aptarti pomėgius, susitarti dėl bendros veiklos.</p> <p>Vaikas priima kitų vaikų kvietimą bendrauti: šypsena, žvilgsnį, gestą ir pats rodo iniciatyvą - palaiko sumanyma, siūlo idėjų.</p> <p>Domisi draugų pomėgiais, analizuoją jų būdo bruožus, apibūdina savo santykius su jais. Mokosi tolerancijos ir pagarbos.</p> <p>Išbando jvairius komunikavimo būdus draugystei palaikyti.</p>	Žino pagrindines bendravimo taisykles	<p>Ieško tinkamu būdu, susitarimų bendrai veiklai.</p> <p>Laikosi taisyklių, susitarimų.</p> <p>Taikiai diskutuoja, tariasi dėl bendradarbiavimo, vaidmenu, žaislų.</p> <p>Žaidžia siužetinius žaidimus pritaikydami bendravimo modelius.</p>	Geba išspresti nesudėtingus konfliktus	<p>Ugdosi gebėjimą valdyti savo norus, elgesį, emocijas.</p> <p>Atkreipia dėmesį į netinkamai pasielegusio valko poelgi, mokosi tinkamo elgesio.</p> <p>Prašo suaugusiojo pagalbos sprendžiant nesutarimus, konfliktus, atranda priimtinus sprendimo būdus.</p> <p>Mokosi numatyti elgesio pasekmes.</p> <p>Siekia rasti kompromisa, išstraukia arba pats organizuoja derybų proceso.</p> <p>Rodo iniciatyvą bendrauti ir bendradarbiauti.</p> <p>Padedant suaugusiajam mokosi ivertinti kito vaiko savijautą, užjausti, padėti.</p> <p>Ugdymosi pasiekimų sritis - iniciatyvumas ir atkaklumas</p>	Esminė nuostata	Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.	Esminis gebėjimas	<p>Savo iniciatyva pasirenka veiklą, ilgam išstraukia, ją plėtoja, po tam tikro laiko tarpo veiklą pratešia, kreipiasi į suaugusiją pagalbos, kai pats nepajégia susidoroti su kilusiais sunkumais.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Vaiko gebėjimai</th><th>Valko veiksenos</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td><td> <p>Pats juda, renkas norimus žaislus, daiktus.</p> <p>Veikia, skiria, sako, ko nori, veda suaugusiją link norimo pasiekti žaislo.</p> </td></tr> </tbody> </table>	Vaiko gebėjimai	Valko veiksenos		<p>Pats juda, renkas norimus žaislus, daiktus.</p> <p>Veikia, skiria, sako, ko nori, veda suaugusiją link norimo pasiekti žaislo.</p>
Vaiko gebėjimai	Valko veiksenos																
Geriai jaučiasi naujoje uplinkoje, domisi žaislais, susiranda draugų	<p>Ima, duoda kitam žaisla, stebi, kartoja kito veiksmus.</p> <p>Pradeda kartu žaisti, mokosi dalintis žaislais su bendraamžiais.</p> <p>Aktyviai kartu dalyvauja jvairiose veiklose, prisistato, pasidžiaugia vienas kitu.</p> <p>Mokosi susipažinti su naujais vaikais: apibūdinti save, aptarti pomėgius, susitarti dėl bendros veiklos.</p> <p>Vaikas priima kitų vaikų kvietimą bendrauti: šypsena, žvilgsnį, gestą ir pats rodo iniciatyvą - palaiko sumanyma, siūlo idėjų.</p> <p>Domisi draugų pomėgiais, analizuoją jų būdo bruožus, apibūdina savo santykius su jais. Mokosi tolerancijos ir pagarbos.</p> <p>Išbando jvairius komunikavimo būdus draugystei palaikyti.</p>																
Žino pagrindines bendravimo taisykles	<p>Ieško tinkamu būdu, susitarimų bendrai veiklai.</p> <p>Laikosi taisyklių, susitarimų.</p> <p>Taikiai diskutuoja, tariasi dėl bendradarbiavimo, vaidmenu, žaislų.</p> <p>Žaidžia siužetinius žaidimus pritaikydami bendravimo modelius.</p>																
Geba išspresti nesudėtingus konfliktus	<p>Ugdosi gebėjimą valdyti savo norus, elgesį, emocijas.</p> <p>Atkreipia dėmesį į netinkamai pasielegusio valko poelgi, mokosi tinkamo elgesio.</p> <p>Prašo suaugusiojo pagalbos sprendžiant nesutarimus, konfliktus, atranda priimtinus sprendimo būdus.</p> <p>Mokosi numatyti elgesio pasekmes.</p> <p>Siekia rasti kompromisa, išstraukia arba pats organizuoja derybų proceso.</p> <p>Rodo iniciatyvą bendrauti ir bendradarbiauti.</p> <p>Padedant suaugusiajam mokosi ivertinti kito vaiko savijautą, užjausti, padėti.</p> <p>Ugdymosi pasiekimų sritis - iniciatyvumas ir atkaklumas</p>																
Esminė nuostata	Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.																
Esminis gebėjimas	<p>Savo iniciatyva pasirenka veiklą, ilgam išstraukia, ją plėtoja, po tam tikro laiko tarpo veiklą pratešia, kreipiasi į suaugusiją pagalbos, kai pats nepajégia susidoroti su kilusiais sunkumais.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Vaiko gebėjimai</th><th>Valko veiksenos</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td><td> <p>Pats juda, renkas norimus žaislus, daiktus.</p> <p>Veikia, skiria, sako, ko nori, veda suaugusiją link norimo pasiekti žaislo.</p> </td></tr> </tbody> </table>	Vaiko gebėjimai	Valko veiksenos		<p>Pats juda, renkas norimus žaislus, daiktus.</p> <p>Veikia, skiria, sako, ko nori, veda suaugusiją link norimo pasiekti žaislo.</p>												
Vaiko gebėjimai	Valko veiksenos																
	<p>Pats juda, renkas norimus žaislus, daiktus.</p> <p>Veikia, skiria, sako, ko nori, veda suaugusiją link norimo pasiekti žaislo.</p>																

<p>Judėdami tyrimėja erdvę, geba parodyti nuotaiką žino jos priežastį</p>	<p>Protestuoja, rodo nepasitenkinimą, negalėdamas įveikti kliūties. Kuičia, verčia, ima, deda, išvengia kliūčių, juda aplink daiktus, po jais, virš jų, pralenda pro juos.</p> <p>Suvokia kūno padėti erdvėje, ją keičia pagal sumanymą arba nuorodą. Eksperimentuodamis atranda naujus judėjimo būdus, kuria judėjimo variantus.</p> <p>Siekia užhaigtį užduotį, įvardina rezultata, pasiekima, trukdžius.</p> <p>Išivertina „Čia ir dabar“ - gerai, blogai, patiko, nepatiko, darysiu, nedarysiu. Bando derinti kūrybinį judėjimą dviese, trise.</p>
<p>Pats išbando ir pasirenka veiklą</p>	<p>Tyčia ieško sunkumų, todėl lipa ant smulkų daiktų, eina atbulas, užsimerkęs, spraudžiasi tarp baldų.</p> <p>Išbando savo galimybes panaudodamis aplinkoje esančias priemones.</p> <p>Patys susikuria ir įveikia įvairius kliūčių ruožus.</p> <p>Priemones judriajai veiklai panaudoja siužetiniu žaidimu plėtojimui.</p> <p>Aktyviai dalyvauja socialinio, ugdomojo pobūdžio edukaciniuose užsiėmimuose už įstaigos ribų.</p> <p>Pasitarės su šeimos nariais nusprenčia kokį būrelį lankys, kokį rinksis laisvalaikį, ką veiks po darželio vakare, savaitgalį, per atostogas.</p>
<u>Ugdymosi pasiekimų sritis - problemų sprendimas</u>	
<p>Esmiinė nuostata Nusiteikęs ieškoti išeicių kasdieniniams iššūkiams bei sunkumams įveikti. Pradeda vadovautis lygiavertiškumo ir lygybės nuostatomis.</p>	
<p>Esmiinis gebėjimas Atpažista ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamas, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes. Žino bendražmogiškumo, pilietiškumo pagrindus, reiškia užuojautą ir pasirengęs padėti aplinkiniams.</p>	
<p>Vaiko gebėjimai Savitai sprendžia iškilusias problemas</p>	<p>Vaiko veiksenos Atpažista, ižvelgia problemą, sunkumą. Nebijo papasakoti apie savo bédas, nelaimės ar patirtus skaudžius įvykius. Numano, nusako kito ketinimus, kalba, analizuoja ar tai gerai ar blogai. Stengiasi suprasti ir apibūdinti savo savijautą, reikalui esant kreiptis į suaugusiją pagalbos. Mokosi išvengti kliūčių. Mokosi nepasimesti erdvėje, o pasimetus – ieškoti išeities. Žino ir pasako, kaip eletis jei yra skriaudžiamas vaikų ar suaugusiųjų. Lankosi pagalbos ir saugos organizacijose (policija, gydymo įstalgos). Sprendžia galvosūkius, dalyvauja viktorinose, savitai argumentuoja.</p>
<p>Geba kurti tarpasmeninius santyklius, pasipriešinti neigiamai aplinkos įtakai.</p>	<p>Su šeimos nariais veda veiklas, pasakoja apie tradicijų svarbą ir reikšmę atskiroje šeimoje. Kalba apie mergaičių ir berniuku lygiavertiškumą ir lyglateisiškumą. Pritarus šeimai analizuoja šeimos gyvenimo ciklą: raidos periodus, kritinius momentus. Reikalui esant, pritarus šeimai, individualiai kalba su ugdytoju, išsipasakoja natūraliai pasakoja apie jaučiamus išgyvenimus įvykus netekčiai šeimoje – mirtis, skyrybos. Analizuoja atskirties formos: lytis, amžius, etniškumas, negalia, socialinis statusas (vargingas, neturintis gražių daiktų, rūbų) mokosi būti stiprus, gerbti, nesmerkti, palaikyti, užtarti.</p>

	<p>Sužino apie rizikingo gyvenimo būdo bruožus ir prevenciją. Drąsiai kalba apie matytus blogus žmonių poelgius, analizuoją, kodėl jie taip elgiasi, žino kaip tinkamai elgtis.</p> <p>Ugdosi gebėjimą atsispirti neigiamai aplinkos įtakai. Mokosi sakyti „ne“.</p> <p>Patys kuria perspektyvą – savo sėkmės arba nesėkmės „Jaipitus“. Pasakoja, kalba apie pagalba draugams, turintiems sunkumų.</p> <p>Apibūdina, analizuoją savo fiziologinius ir psichinius pokyčius: paaugau, kodel ir kada krenta dantys, pradėjau suprasti, pasidarė įdomu, pradėjau jausti, susidomėjau.</p>
--	---

SVEIKATOS KOMPETENCIJA

<i>Ugdymosi pasiekimų sritys - fizinis aktyvumas</i>											
Esmiinė nuostata	Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus										
Esmiinis gebėjimas	Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tikslingai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlaužusi smulkioji motorika.										
Vaiko gebėjimai	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Vaiko veiksenos</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Sėdi, šliaužia, ropoja, bando eidamas išlaikyti pusiausvyrą.</td></tr> <tr> <td>Išbando įvairius judėjimo būdus: eina tiesiai, kryžminiu žingsniu, pirmyn, atgal, aukštai keliant kelius, mojant kojas atgal, pritūpus, atbulomis.</td></tr> <tr> <td>Lenda, ieško būdų praliesti pro įvairaus dydžio ir formos kliūtis.</td></tr> <tr> <td>Lipa gimnastikos sienele, perlipa ant įvairių minkštų statinių.</td></tr> <tr> <td>Eina pristatydamas pėdą prie pėdos, šokinėja abiem kojomis vietoje ir judėdamas pirmyn.</td></tr> <tr> <td>Žaidžia judriuosius žaidimus, lavinančius greitį, jėgą, vikrumą, koordinaciją, statiką, smulkiajų motoriką, lavina bendravimą. Žaidžia siužetinius žaidimus.</td></tr> <tr> <td>Eina, bėga, atlieka įvairius pratimus ratu.</td></tr> <tr> <td>Atlieka jėgos, greitumo, vikrumo, lankstumo, koordinacijos lavinimo judecius su papildomu inventoriumi.</td></tr> <tr> <td>Aktyviai ir noriai dalyvauja sportiniuose renginiuose, varžybose, akcijose.</td></tr> </tbody> </table>	Vaiko veiksenos	Sėdi, šliaužia, ropoja, bando eidamas išlaikyti pusiausvyrą.	Išbando įvairius judėjimo būdus: eina tiesiai, kryžminiu žingsniu, pirmyn, atgal, aukštai keliant kelius, mojant kojas atgal, pritūpus, atbulomis.	Lenda, ieško būdų praliesti pro įvairaus dydžio ir formos kliūtis.	Lipa gimnastikos sienele, perlipa ant įvairių minkštų statinių.	Eina pristatydamas pėdą prie pėdos, šokinėja abiem kojomis vietoje ir judėdamas pirmyn.	Žaidžia judriuosius žaidimus, lavinančius greitį, jėgą, vikrumą, koordinaciją, statiką, smulkiajų motoriką, lavina bendravimą. Žaidžia siužetinius žaidimus.	Eina, bėga, atlieka įvairius pratimus ratu.	Atlieka jėgos, greitumo, vikrumo, lankstumo, koordinacijos lavinimo judecius su papildomu inventoriumi.	Aktyviai ir noriai dalyvauja sportiniuose renginiuose, varžybose, akcijose.
Vaiko veiksenos											
Sėdi, šliaužia, ropoja, bando eidamas išlaikyti pusiausvyrą.											
Išbando įvairius judėjimo būdus: eina tiesiai, kryžminiu žingsniu, pirmyn, atgal, aukštai keliant kelius, mojant kojas atgal, pritūpus, atbulomis.											
Lenda, ieško būdų praliesti pro įvairaus dydžio ir formos kliūtis.											
Lipa gimnastikos sienele, perlipa ant įvairių minkštų statinių.											
Eina pristatydamas pėdą prie pėdos, šokinėja abiem kojomis vietoje ir judėdamas pirmyn.											
Žaidžia judriuosius žaidimus, lavinančius greitį, jėgą, vikrumą, koordinaciją, statiką, smulkiajų motoriką, lavina bendravimą. Žaidžia siužetinius žaidimus.											
Eina, bėga, atlieka įvairius pratimus ratu.											
Atlieka jėgos, greitumo, vikrumo, lankstumo, koordinacijos lavinimo judecius su papildomu inventoriumi.											
Aktyviai ir noriai dalyvauja sportiniuose renginiuose, varžybose, akcijose.											
Kontroliuoja ir koreguoja savo kūno padėtį (žaidžiant, sėdint, stovint, einant)	<table border="1"> <tbody> <tr> <td>Juda įsikibę vienas kito juda vorele, ratuku sustoję atlieka judecius.</td></tr> <tr> <td>Pastovi ant 1 kojos (3-4) sekundes.</td></tr> <tr> <td>Skirtingu ritmu eina ten kur nori, vaikščiodamas apeina nesusvruodamas įvairias kliūtis.</td></tr> <tr> <td>Atlieka nugarios, pilvo, krūtinės, pečių juostos raumenų stiprinimo pratimus. Laipioja lauko įrenginiuose išlaikydamas pusiausvyrą, nenukrisdamas, saugiai nušokdamas.</td></tr> <tr> <td>Atlieka statinius ir dinaminius pėdų ir blažudų stiprinimo pratimus, įveikiant savo kūno svorį.</td></tr> <tr> <td>Korekcinius pratimus atlieka žaisdami judriuosius, siužetinius žaidimus, grupėje sporto salėje, namuose, kasdienėje veikloje.</td></tr> <tr> <td>Mokosi sėdėti taisyklingai, pastebi, įvardina kitų netaisyklingą sedesena.</td></tr> </tbody> </table>	Juda įsikibę vienas kito juda vorele, ratuku sustoję atlieka judecius.	Pastovi ant 1 kojos (3-4) sekundes.	Skirtingu ritmu eina ten kur nori, vaikščiodamas apeina nesusvruodamas įvairias kliūtis.	Atlieka nugarios, pilvo, krūtinės, pečių juostos raumenų stiprinimo pratimus. Laipioja lauko įrenginiuose išlaikydamas pusiausvyrą, nenukrisdamas, saugiai nušokdamas.	Atlieka statinius ir dinaminius pėdų ir blažudų stiprinimo pratimus, įveikiant savo kūno svorį.	Korekcinius pratimus atlieka žaisdami judriuosius, siužetinius žaidimus, grupėje sporto salėje, namuose, kasdienėje veikloje.	Mokosi sėdėti taisyklingai, pastebi, įvardina kitų netaisyklingą sedesena.			
Juda įsikibę vienas kito juda vorele, ratuku sustoję atlieka judecius.											
Pastovi ant 1 kojos (3-4) sekundes.											
Skirtingu ritmu eina ten kur nori, vaikščiodamas apeina nesusvruodamas įvairias kliūtis.											
Atlieka nugarios, pilvo, krūtinės, pečių juostos raumenų stiprinimo pratimus. Laipioja lauko įrenginiuose išlaikydamas pusiausvyrą, nenukrisdamas, saugiai nušokdamas.											
Atlieka statinius ir dinaminius pėdų ir blažudų stiprinimo pratimus, įveikiant savo kūno svorį.											
Korekcinius pratimus atlieka žaisdami judriuosius, siužetinius žaidimus, grupėje sporto salėje, namuose, kasdienėje veikloje.											
Mokosi sėdėti taisyklingai, pastebi, įvardina kitų netaisyklingą sedesena.											
Geba orientuotis sekoje, erdvėje,	<table border="1"> <tbody> <tr> <td>Paima žaislus ir su suaugusiojo pagalba padeda juos vieta.</td></tr> <tr> <td>Atlieka fizinius pratimus orientuodamas iš komandas aukštyn, žemyn, į priekį, atgal, tarpais, susikibus, ratu, aplink, kartu, atskirai, visi, po viena.</td></tr> <tr> <td>Siekia taiklumo įgūdžių iš įvairių padėcių: įmesti, įmušti, numušti, nuridenti, pernesti, pataikyti, įspirti.</td></tr> <tr> <td>Įškyla į juda, žaidžia judriuosius žaidimus miške, kieme stiprina</td></tr> </tbody> </table>	Paima žaislus ir su suaugusiojo pagalba padeda juos vieta.	Atlieka fizinius pratimus orientuodamas iš komandas aukštyn, žemyn, į priekį, atgal, tarpais, susikibus, ratu, aplink, kartu, atskirai, visi, po viena.	Siekia taiklumo įgūdžių iš įvairių padėcių: įmesti, įmušti, numušti, nuridenti, pernesti, pataikyti, įspirti.	Įškyla į juda, žaidžia judriuosius žaidimus miške, kieme stiprina						
Paima žaislus ir su suaugusiojo pagalba padeda juos vieta.											
Atlieka fizinius pratimus orientuodamas iš komandas aukštyn, žemyn, į priekį, atgal, tarpais, susikibus, ratu, aplink, kartu, atskirai, visi, po viena.											
Siekia taiklumo įgūdžių iš įvairių padėcių: įmesti, įmušti, numušti, nuridenti, pernesti, pataikyti, įspirti.											
Įškyla į juda, žaidžia judriuosius žaidimus miške, kieme stiprina											

	dėmesinguma dydžiu, formų, skaičiu, atstumo, žymu, pėdsaku detalėms. Atlieka teorines orientavimosi užduotis, skirtas ženklų, spalvų pažinimui tobulinti, atminčiai lavinti, suvokimo greičiui skatinti. Kuria, improvizuoja, siūlo pratimus sustojimui, išsirikiavimui, skaičiavimui.
Geba perteikti savo fizinės sveikatos stiprinimo patirtį kitomis priemonėmis	Stebi, analizuoją vaizdines priemones su žymiais sportininkais. Žiūri, aptaria įvairaus sporto renginius, varžybas, olimpiadas. Kuria, kartoja sportinius šūkius, piešia, kalba, klauso kūrinių sporto tema. Sportuodami ir atsipalaikavimo metu atlieka kalbos, dainavimo užduotis. Lankosi sporto klubuose, aktyvaus laisvalaikio centruose. Stovyklauja įstaigos teritorijoje, miške. Norai dalvauja sporto šventėse, sveikatos dienose, varžybose, akcijose.
Geba naudotis įvairiomis sporto priemonėmis	Naudoja savo kūrybos sporto priemonėmis įvairoje veikloje. Mokosi naudotis sezoniškėmis lauko sporto priemonėmis, inventoriumi: mina triratuką, dviratuką, čiuožia rogtėmis, rieda paspirtukais. Išbando netradicinių priemonių - aitvarų, vėjo malūnelių, medžiagų, vandens, gamtinės medžiagos panaudojimą.
Atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija	Išlaiko pusiausvyrą, derina rankų judesius. Stovėdamas meta, spiria kamuolį. Atsegia ir užsegia rūbų sagas, batu segtukus. Kerpa žirklėmis, lipdo, piešia smulkius ornamentus. Atlieka rankyčių pirštelių mankštąs. Sega prie juostos segtukus, rūšia juosteles, klijuoja lipdukus ir pan. Lavina smulkiosios motorikos raumenis rašydamas molyje, smėlyje su pagaliukais, akmenukais ir kita gamtinė medžiaga. Atlieka užduotis pratybų sąsiuviniuose. Piešdamas, kopijuodamas, bandydamas rašytį mokosi taisyklingai laikyti pieštuką.
<i><u>Ugdymosi pasiekimų sritis - kasdienlio gyvenimo įgūdžiai</u></i>	
Esminė nuostata	
Noriai įvaldo svelkam kasdieniniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.	
Esminis gebėjimas	
Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojasi tualetu. Prižiūri savo išorę: prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.	
Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Pažiusta savo kūną, domisi sveikata	Tyrinėja savo kūną, žiūri į veidrodį, stebi save. Skiria asmeninius daiktus. Mokosi ir nori būti tvarkingi, laikosi ūvaros, deramai prižiūri savo kūną ir drabužius. Susipažista su kūno dalimis, vidaus organais, žino ju paskirtį. Taiko sveikos gyvensenos įgūdžius kasdieniniame gyvenime.
Žino sveikos gyvensenos pagrindus, juos taiko kasdienybėje (higiena, mityba, ekologija, grūdinimasis)	Mokosi naudotis tualetu. Parodo, išvardina tualete esančias priemones, padedamas suaugusiojo jomis naudojasi. Plaunasi rankas, veldą, mokosi taisyklingai valytis dantis. Laikosi kasdieninių gyvenimo įpročių, padedančių saugoti sveikatą. Prižiūri savo rūbelius ir kitus asmeninius daiktus, kad jie būtų ūvarūs, tvarkingi. Su suaugusiojo pagalba ir savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vieta. Suaugusiojo padedami išsiaiškina regos saugojimo principus: kokiomis sąlygomis reikia skaityti, kiek laiko galima žiūrėti televizorių ar žaisti kompluteriu, kada reikia akių nuo saulės.

	<p>Laiko, naudoja šaukštą geria iš puodelio, pradedą pats valgyti.</p> <p>Prieš ir po valgio, po tualeto plaunasi rankas.</p> <p>Padedami suaugusiojo jvairių veiklų metu sužino apie maisto produktų poveikį sveikatai.</p> <p>Gamina ir ragauja jvairius patiekalus.</p> <p>Kartu su šeima dalinasi sveikai pagamintais patiekalais.</p> <p>Dėlioja, žaidžia, piešia, ragauja, įvardina sveikos piramides produktus.</p> <p>Eksperimentuoja, tuškosi, džiaugiasi, grūdinasi vėsiu ir šiltu vandeniu.</p> <p>Daug laiko praleidžia pušyne, eina pasivaikščioti bet kokiui oru.</p> <p>Skiria, atsirenka, rengiasi rūbelius pagal ora.</p> <p>Miške, lauke tyrinėja orų pokyčius, sužino apie gamtinių vaistinių medžiagų savybes, naujų žmogui.</p> <p>Dalyvauja miško žvėrelių ir paukščelių priežiūros akcijose.</p> <p>Sodina, sėja laisto, augina daržoves, gėles, grupėje, daržello kieme.</p> <p>Tvarko lauko ir miško aplinką, nešiukšlinia.</p> <p>Igyja žinių apie bultinių atliekų rūšiavimą.</p>
Geba sauglai elgtis	<p>Žaisdamas, veikdamas saugo save ir kiltus.</p> <p>Savarankiškai ar priminus laikosi sutartu saugaus elgesio taisyklių.</p> <p>Įvardina pagrindines saugaus elgesio gatvėje, autobuse, mašinoje taisykles, išvykų metu praktiškai jas taiko.</p> <p>Pasako ką daryti, kur turi kreiptis pasiklydus jvairose aplinkose - gatvėje, parduotuvėje, pliaže, prie vandens, pramogų centruose.</p> <p>Žino ir įvardina pagalbos žmogui institucijas.</p>
Suvokia savo ir kitų jausmus	<p>Jaučiasi saugiai, ramiai, pasitiki artimiausiais žmonėmis.</p> <p>Stengiasi suprasti ir apibūdinti savo savijautą, reikalui esant kreipiasi į sunugusilį pagalbos.</p> <p>Renkasi tai, kas patinka, nesukeliant nepatogumų kitiems.</p> <p>Susinervinč bando nusiraminti, kartu su šeima ir ugdytoju atranda ir įvardina sau priimtinus nusiraminimo būdus</p> <p>Suvokia jausmų jvairovę, mokosi suprasti, kad visi turi jausmus.</p> <p>Rodo, kalba, klauso, stebi savo ir kitų jausmus.</p> <p>Mokosi valdyti ir išreišksti savo jausmus: žodžiais, piešiniais, vaidyba, muzika.</p> <p>Kartu su šeima ir bendruomenės nariais kalbasi apie savo jausmus.</p> <p>Stebi pedagogus, kitus darbuotojus, bando suprasti, nusakyti jų jausmus savo atžvilgiu, kuo skiriasi visų darbuotojų atsakomybė ir pareigos jo labui.</p>

PAŽINTINĖ KOMPETENCIJA

Ugdymosi pasiekimų sritys - aplinkos pažinimas	
Esminė nuostata	Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojės kaip nors nauja.
Esminis gebėjimas	Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamają vietą, Šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ją naudoti.
Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Suvokia, jog yra ūčios ir bendruomenės narys	<p>Atpažsta artimus žmones, teigiamai į juos reaguoja, jaučiasi saugus.</p> <p>Stebi, atpažsta artimiausią uplinką, orientuoja į joje.</p> <p>Įvardina pagrindinius ūčios narius, žinuo ūčios narių vardus.</p> <p>Ugdosi pasididžiavimą savo ūčima, suvokia ūčimos svarba. Supranta ūčimos</p>

	<p>rūpesčius ir džiaugsmus.</p> <p>Aktyviai dalyvauja bendruose vaikų ir tėvų projektuose, supranta, kad šeimoje būtina vienas kitam padėti.</p> <p>Kalba, apibūdina savo šeimos narius, žino ju profesijas, pomėgius.</p> <p>Isimena savo adresą.</p> <p>Žiurinėja šeimos nuotraukų albumus, komentuoja.</p> <p>Pasako savo darželio pavadinimą, dainuoja darželio himną.</p> <p>Žino grupės susitarimus, taisykles, prisistatymą, himną.</p> <p>Pažista darželio darbuotojus, su jais kalbasi, vadina vardais.</p> <p>Lankosi visose grupėse, kabinetuose, žino kur yra virtuvė, stebi darželio darbuotojų veiklą, klausinėja, ieško atsakymų, kas ką veikia ir kuo svarbus jam.</p>
Geba būti aktyvus gamtos tyrinėtojas	<p>Pažista aplinkos daiktus ir artimiausius gamtos objektus, žino ju pavadinimus.</p> <p>Ieško įvairių gamtos ženklų, padedančių numatyti orų pokyčius (žvaigždėtas dangus, raudona Saulė, vaivorykštė).</p> <p>Stebi gamtoje vykstančius pokyčius visais metų laikais, išpūdžius perteikia kasdienėje veikloje.</p> <p>Dalyvauja išvykose, edukacinėse veiklose.</p> <p>Pasivaikščiojimų metu klauso paukščių balsų, bando juos atpažinti.</p> <p>Bendrauja, žaidžia, dalijasi išpūdžiais išvykų į gamtą metu.</p> <p>Eksperimentuoja, stebi tyrinėja ir atranda gyvosios ir negyvosios gamtos ypatybes.</p> <p>Bendrauja, žaidžia, dalijiasi išpūdžiais išvykų į gamtą metu.</p> <p>Dalyvauja prižiūrint augalus ir gyvūnus, rūpinasi jais: laisto, maitina, pratinasi saugoti gamtą, tvarkyti aplinką.</p> <p>Valgo vaisius ir daržoves, nusako jų skonį, jvardina daržovių, vaisių pavadinimus, ju nauda.</p>
Suvokia savo priklausomybę tautai, valstybei	<p>Kartu su šeima švenčia priimtinas šeimai religines, valstybines šventes, įgyta patirtimi dalinasi grupėje su draugais, ugdytojais.</p> <p>Jvardina kokiąje šalyje ir mieste gyvena.</p> <p>Žino kas yra valstybės prezidentas.</p> <p>Mokosi pažinti Lietuvos valstybingumo simboliką.</p> <p>Keliauja į netoli eseanti Šilą. Pažaisilio vienuolyną, aplanko jachtkluba.</p> <p>Aktyviai veikdamas išsiaiškina valstybės simboliką ir jos reikšmę.</p> <p>Kartu su šeima dalyvauja valstybės simbolių grupės parodėlėje.</p> <p>Klausosi skaitomų grožinės literatūros kūrinių, legendų ir padavimų apie svarbiausius Lietuvos istorinius įvykius, vietoves ir pan.</p> <p>Lygina, analizuoja žinomų žmonių ir jų pareigu funkcijas, svarbą kitiems.</p> <p>Pasakoja apie patirtus išpūdžius keliant Lietuvos vietovėmis.</p> <p>Susipažista su gimtojo miesto Kauno istorija.</p> <p>Išsiaiškina, kas tai yra giminė.</p> <p>Bendraudami sužino, kad Lietuvoje gyvena ir kitu tautybiu žmonės.</p> <p>Klausydami pasakojimų, vertydami knygeles vaikai sužino, kad pasaulyje gyvena įvairių rasių, tautybių žmonės, kad jie turi savo valstybes, tradicijas ir kalbą.</p>
	<i>Ugdymosi pasiekimų sritis – skaičiavimas ir matavimas</i>
Esmiinė nuostata	
Nusiteikęs pažinti pasauli skalčiuodamas ir matuodamas	
Esminis gebėjimas	
Geba skaiciuoti daiktus, palyginti daiktų grupes pagal kiekį, naudoti skaitmenis, apibūdinti daikto	

vietą eilėje, sudaryti sekas. Geba grupuočiai daiktus pagal spalvą, formą, dydį. Jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikus. Pradedė suvokti laiko tékmę ir trukmę.

Vaiko gebėjimai	Vaiko velksenos
Skaiciuoja nuo 0 iki 10 , lygina daiktus pagal kiekj	<p>Analiuoja, išbando žaisdamas grupių lygybę ir nelygybę: nuosekliai uždeda vieną daikta ant kito, prideda vieną prie kito.</p> <p>Prideda, atima, stato šalia, atskiria vietą daiktams prie kito. Vartoja savokas tiek pat, po lygiai, daugiau, mažiau.</p> <p>Skaiciuoja daiktus nuo 1 iki 10, sąmoningai sudaro skaičių eilę, įsimena skaičių seka, supranta 0 savoką.</p> <p>Žaidžia parduotuvėmis, gaminasi pinigelius, jvardina euro pinigelius.</p> <p>Suvokia kiekvieno skaiciavus sandarą iš vienetų.</p> <p>Mokosi skaiciuoti vartodami kelintinius skaitvardžius.</p> <p>Mokosi dalinti į 2-4 lygius dalis.</p> <p>Atlieka monetų keitimo operacijas iki 10 centų vertės.</p>
Skaičiuodamas suvokia panašumus, skirtumus	<p>Bando suvokti, kuo skiriasi raidės ir skaitmenys, kuo panašūs.</p> <p>Zaisdami didaktinius žaidimus mokosi pažymeti skaičių atitinkamu skaitmeniu.</p> <p>Pasivaikščiojimų metu pastebi skaitmenis aplinkoje: namų, autobusų numeriai, kainos, darbo valandos ir pan.</p> <p>Dailės užsiėmimų metu dekoruoja auklėtojos užrašytus skaitmenis; patys bando juos pavaizduoti panaudodami jvairias medžiagas: plastiliną, tešlą, popierių ir pan.</p> <p>Moka parašyti skaitmenis nuo 0 iki 10.</p> <p>Analizuojant suaugusia suvokia numero ir skaičiaus tapatumą ir skirtumą.</p> <p>Grupėje ant spintelių, stendų, paveikslėliu žymi numerius, skaičius.</p> <p>Pradedė skaičius suvokti, kaip amžių: žmonių, gyvūnų.</p> <p>Atrenka daiktus pagal dydį (didelis – mažas), lygina dydžius uždedant daiktus vienas ant kito ar įdedant vienas į kitą, rūšiuoja didelius ir mažus daiktus.</p> <p>Veikia su daiktais, vertina jų dydį, pagal dydį rūšiuoja daiktus.</p> <p>Lygina skirtingus ir vienodus daiktus: pagal ilgį, aukštį, plotį, storį uždedant vieną ant kito, pridedant vieną prie kito.</p> <p>Ieško grupės ir lauko erdvėje daiktų ir jų dydžių skirtumų, jvardina.</p> <p>Bando suvokti ilgio pastovumą: virvutės ilgis nesikeičia užmežgus magą, sulenkus per pusę, suraičius, vamzdelio ilgis nesikeičia sulenkus jį ir pan.</p>
Apibūdina daiktus pagal dydį, geba aiškinti ir pavadinti formas	<p>Bando suvokti tūrio pastovumą: manipuliuoja vandeniu, smėliu ir kt., keičiant indu formą.</p> <p>Kalbėdamas, veikdamas su daiktais vartoja dydį apibūdinančias savokas: ilgas, trumpas, didelis, mažas, tokis pat, kitoks ir pan.</p> <p>Lygina geometrinės formos, skirsto jas į apvalias ir kampuotas. Taiko geometrinės formos į atitinkamas kiaurymes, pastebi skirtuma.</p> <p>Veikdamas su daiktais, regėjimo ir lytėjimo pojūčiais mokosi skirti geometrinės formos ir įsimena ju pavadinimus.</p> <p>Zaisdamas naudoja jvairios formos figūras, statybines detales.</p> <p>Naudoja žinomas formas piešiant, tapant, dėliojant jvairius raštus, vaizduojant daiktus.</p> <p>Atpažįsta jvairias formas gamtoje, žaidžia vaizduotės žaidimus „Panašu į ...“.</p> <p>Atranda daiktų pėdsakų žymes; ratų, pėdų, letenų, geometrinėų figūrų pėdsakus smėlyje, sniege.</p> <p>Zaisdamas didaktinius žaidimus grupuoja figūras pagal forma, spalvas, dydi;</p>

	dėlioja figūras didėjimo ir mažėjimo tvarka. Parodo pirštukų į 1-2 spalvas. Pritaria palinkšėdamas galvele rodomoms rūbeliu spalvoms. Skiria pagrindines spalvas. Atenka vienos spalvos kubelius.
Skiria pagrindines spalvas, tyrinėdamas atrunda atspalvius	Pasivaikščiojimų metu stebi gamtos spalvas jvairiais metų laikais, jas pavadina. <u>Žino pagrindinių dangaus kūnų, žemės, augmenijos spalvas, jvardina.</u> Eksperimentuoja su dažais, išgauna jvairiausius atspalvius, bando juos pavadinti, ieško aplinkoje tokios spalvos daiktų. Žaisdamas, eksperimentuodamas vandeniu (purslai, putos, muilo burbulai, vaivorykštė) susipažsta su spektrą spalvomis, išslaiškina, kokios jos.
Gerai orientuoojasi erdvėje	Orientuojaši erdvėje, supranta savokas „ant“, „po“, „virš“, „aukštai“, „žemai“. Skiria kairę ir dešinę kūno puses, kūno priekį, dešinę, kairę ranką, koją. Nustato, parodo ir pavadina kryptis, orientuodarniesi į savo kūno padėtį: pirmyn, atgal, kairėn, dešinėn, aukštyn, žemyn. Mokosi nustatyti daiktų padėtį vienas kito atžvilgiu: šalia vienas kito, už, prieš, tarp, viduje, išorėje, aplink, po ir pan. Išmoksta orientuotis stalo, popieriaus paviršiuje: piešia lapo viršuje, apačioje, dešinėje ir pan. Piešia smulkius ornamentus, rašmenis iš kairės į dešinę, pirstu sekā tekstą.
	<u>Ugdymosi pasiekimų sritis - tyrinėjimas</u>
Esmiinė nuostata	Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.
Esmiinis gebėjimas	Aktyviai tyrineja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą ir bandymą), masto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.
Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Geba aktyviai tyrinėti, atrasti daiktų, reiškinijų savybes	Kanda, ragauja, laižo, liečia jvairius daiktus, žaislus, maistą. Ima, deda, verčia, griauna, stato, traukia, stumia, ridena, meta, rauna ir pan. išbandydamas taikomų judesių veiksminguma. Apibendrina daiktus pagal jų funkciją. Ima jvairius daiktus, jais naudojasi ne pagal paskirtį vėliau pagal paskirti. Tyrinėja aplinką: įsiklauso, įsižiūri, uodžia, liečia, ragauja, stebi atsiradimą, pokyčius. Ilgesnį laiką kryptingai stebi jdomesnius reiškinius, pavadina, apibūdina, skaičiuoja, matuoja, gretina, lygina, grupuoja. Tyrinėja paviršiaus savybes: šiltas, šiltas, švelnas, šiurkštus, gnuoblėtas, apskritas, kampuotas, spalvotas ir t. t. Daug laiko praleidžia gamtoje, miške: tyrinėja gamtą, joje vykstančius reiškinius, tapatinia su sezoniškumu. Renka gamtinę medžiagą, džiovina, panaudoja įvalriems žaidimams, darbeliams, atranda ir supranta gamtinės medžiagos savybes, paskirtį. Jvardina daiktui ar daiktų grupei būdingus požymius. Skirsto daiktus pagal paskirtį: vartojamas maistui, skirtas darbui ir pan. Sudaro daiktu grupes pagal pasirinkta ar nurodytą požymį. Tyrinėja pojučiais ir atpažįsta medžiagą iš kurios pagamintas daiktas: medinis, keramikinis, odinis, lininis, plastmasinės, geležinis, stiklinis ir t. t. Jaučia, apibūdina priešybų ryšius: šilta – šalta, daug – mažai, diena – naktis ir t. t. Mokosi skirti visumos ir dalies santykius: žmogus ir jo veidas, kambarys ir baldai, sodas ir jo augalai ir t. t.

	<p>Perpranta, bando nupasakoti nuoseklumo ryšius: paros dalį kaita, buities darbų ritualai, kalendorinių švenčių pasikartojimas, augmenijos, gyvūnijos žmogaus augimo (vystymosi) stadijų kaita.</p> <p>Kuria, tyrinėja, eksperimentuoja, stebi ir kt. prie šviesos ir smėlio stalų su šviesos terapijos, gamtinėmis priemonėmis ir kt.</p> <p>Žymi, ženklina stebėjimo, tyrinėjimo rezultatus simboliais, paveikslėliais; sudaro planą, žemėlapį, „rašo“ savo gyvenimo istorija.</p>
	<p>Pila, semia, taško vandenį, stebi kaip jis džiūsta, susigeria; žiemą atsineša į grupę sniego ar ledo ir stebi kaip jis tirpsta.</p> <p>Stebi darželio darbuotoju veiklą, bendrauja, kalbasi, aiškinasi, apžiūrinėja.</p> <p>Veiklai panaudoti jvairius įrankius bei priemones: žirkles, klijus, lipdukus, šepetelius, šukas, purkštuvus, liniuotę ir kt.</p> <p>Bando ką nors sujungti (suklijuoti, sunerti, supinti ir kt.), atskirti (atpleisti, nukirpti, nupjauti, išardytii), matuoti.</p> <p>Eksperimentuoja su mažiau įprastais daiktais, padedančiais suvokti kai kuriuos reiškinius: veidrodžiu, padidinamuoju stiklu, mikroskopu ir pan.</p> <p>Atlieka problemines užduotis, techninius atradimus: prietaisų galimybes, energija, mokosi planšetės, kompiuterio pagalba, klausosi muzikos.</p>
	<i>Ugdymosi pasiekimų sritys - mokėjimas mokyti</i>
	<p>Esminė nuostata <u>Domisi tuo, kas nauja, palankiai nusiteikės naujoms veikloms.</u></p>

	<p>Esminis gebėjimas Savo iniciatyva pagal savo pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitrukia, ją plėtoja, po tam tikro laiko tarpo veikla pratesia, kreipiasi į suaugusiją pagalbos, kai nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.</p>				
	<p>Vaiko gebėjimai</p> <table border="1"> <tr> <td></td><td style="text-align: center;">Vaiko veiksenos</td></tr> <tr> <td></td><td> <p>Sudedėda daiktus, žaislus, paveikslėlius pagal du nurodytus kriterijus, atrenka, grupuoja, sudeda iš eilės vienos, keliu rūšių daiktus.</p> <p>Varto knygeles, enciklopedijas, žiūri nuotraukas, paveikslus.</p> <p>Prašo, klausia, ieško ivairios informacijos.</p> <p>Džiaugiasi, dalinasi geromis emocijomis, rades relikiamą informaciją.</p> <p>Pasakoja apie atradimus kartu su šeima, džiaugiasi bendrais atradimais su draugais, dalinasi atradimu džiaugsmu, kalba apie norą ką nors atrasti.</p> <p>Klausinėja suaugusiųjų ir bendraamžių, ieško atsakymų į rūpimus klausimus, atkartoja, perpasakoja gautą informaciją.</p> <p>Sudarina gamtos objektų ir reiškinijų stebėjimo kalendorius, aptaria rezultatus, formuluoja išvadas.</p> </td></tr> </table>		Vaiko veiksenos		<p>Sudedėda daiktus, žaislus, paveikslėlius pagal du nurodytus kriterijus, atrenka, grupuoja, sudeda iš eilės vienos, keliu rūšių daiktus.</p> <p>Varto knygeles, enciklopedijas, žiūri nuotraukas, paveikslus.</p> <p>Prašo, klausia, ieško ivairios informacijos.</p> <p>Džiaugiasi, dalinasi geromis emocijomis, rades relikiamą informaciją.</p> <p>Pasakoja apie atradimus kartu su šeima, džiaugiasi bendrais atradimais su draugais, dalinasi atradimu džiaugsmu, kalba apie norą ką nors atrasti.</p> <p>Klausinėja suaugusiųjų ir bendraamžių, ieško atsakymų į rūpimus klausimus, atkartoja, perpasakoja gautą informaciją.</p> <p>Sudarina gamtos objektų ir reiškinijų stebėjimo kalendorius, aptaria rezultatus, formuluoja išvadas.</p>
	Vaiko veiksenos				
	<p>Sudedėda daiktus, žaislus, paveikslėlius pagal du nurodytus kriterijus, atrenka, grupuoja, sudeda iš eilės vienos, keliu rūšių daiktus.</p> <p>Varto knygeles, enciklopedijas, žiūri nuotraukas, paveikslus.</p> <p>Prašo, klausia, ieško ivairios informacijos.</p> <p>Džiaugiasi, dalinasi geromis emocijomis, rades relikiamą informaciją.</p> <p>Pasakoja apie atradimus kartu su šeima, džiaugiasi bendrais atradimais su draugais, dalinasi atradimu džiaugsmu, kalba apie norą ką nors atrasti.</p> <p>Klausinėja suaugusiųjų ir bendraamžių, ieško atsakymų į rūpimus klausimus, atkartoja, perpasakoja gautą informaciją.</p> <p>Sudarina gamtos objektų ir reiškinijų stebėjimo kalendorius, aptaria rezultatus, formuluoja išvadas.</p>				
	<p>Motyvuotas ieškoti naujos informacijos</p>				
	<p>Siekia IKT panaudojimo jvairovės</p>				

KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA

	<i>Ugdymosi pasiekimų sritys - sakytinė kalba</i>
	<p>Esminė nuostata <u>Nusitelkęs išklausyti kitą ir išreišksti save bei savo patirti kalba.</u></p>
	<p>Esminis gebėjimas Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiaisiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreiškdamas savo išgyvenimus, patirtij, mintis, intuityviai junta kalbos groži.</p>

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Geba girdeti, kartoti, suprasti, pasakyti.	<p>Girdi, skiria kalbančio suaugusiojo toną. <u>Džiaugiasi jvairiais garsais ir ritmais.</u> <u>Atkartoja kitų kalbą gestais mimika, taria trumpus žodžius.</u> <u>Noriai dalyvauja pokalbiuose: pritaria, sako, prašo, liepia.</u> <u>Girdi, kartoja naujus žodžius, klausosi skaitomų kūrinelių.</u> <u>Klausosi smulkiosios tautosakos išraiškų, paukščių balsų pamėgdžiojimų, gamtos garsų, stengiasi juos išgirsti ir atpažinti gamtoje, pratinasi juos pakartoti.</u> <u>Isiklauso į jvairius garsus mus supančioje aplinkoje. Iygina juos.</u> <u>Klausosi savo ir kitų vaikų bei suaugusiųjų kalbos išraiškų, juos analizuoją.</u> <u>Ugdo gebėjimą skirti garsus pagal artikuliaciją ir skambesį.</u> <u>Supludami, patrypēdami, pakartoja nesudėtingas ritminges struktūras.</u> <u>Ieško, randa nurodytą garsą tarp kitų, skiemenyje, žodyje ir pan.</u> <u>Klausydamasis pratinasi išgirsti ir suvokti kalbos prasmę, turinį, intonacijas.</u></p>
Jaučia kalbos jvairovę, kalba vaizdingai	<p>Vaidina jvairius personažus, imituoją ju veiksmus. <u>Bando atkartoti jvairias kalbas: žmonių, paukščių, žvėrelių, spalvų, garsų linijų, judesių, mimikos.</u> <u>Jvairių veiklų metu išgyja vis naujų savokų ir taisyklingai jas vartoja.</u> <u>Klausosi sekamų posakų, skaitomų grožinės literatūros kūrinii, grupės draugų, išraiškų, radijo ir TV laidų.</u> <u>Išvykų metu stengiasi pajauti gamtos kalbą, susijusią su metų laiku požymiu kaitai: čiurlena upelis, tirpsta varvekliai, pučia vėjas, šnara lapai, čiulba paukščiai, ošia miškas ir t.t.</u> <u>Isiklauso, kaip apie tą patį reiškinį rašo skirtinių autorai, kokias skirtinges kalbos vaizdumo priemones panaudoja.</u> <u>Isimena vaizdingus posakius ir stengiasi taikliai juos pavartoti.</u> <u>Švenčių ir popiečių metu susipažsta su jvairiomis lietuvių kalbos tarmėmis, pratinasi jas atpažinti.</u> <u>Derina žodžius. Kalba triju žodžių sakiniu.</u> <u>Kalba, girdi, klausosi su grupės draugais, pedagogais, pasakoja patirtus išpūdžius, kuria išgalvotas istorijas.</u> <u>Deklamuoja, vaidina, mėgdžioja, sekia girdėtas posakas, kuria skaičiuotes, garsu pamėgdžiojimus ir kt.</u></p>
Geba kalbėti taisyklingai, raiškiail.	<p>Apibūdinti, nupasakoja jvairius aplinkos objektus, gamtos reiškinius, žmones, pradeda naudoti būdvardžius.</p> <p>Atlieka užduotis, koreguojančias kalbos sutrikimus.</p> <p>Atlikdamas specialius pratimus lavina artikuliacijos aparata.</p> <p>Kalbėdamas naudoja sudėtinius sakinius, nupasakoja keletą išvykių.</p> <p>Su suaugusiojo pagalba mokosi tiksliai formuluoti sakinius.</p> <p>Žaidžia valdmeninius žaidimus, pritaikydamai kalbą pasirinktam vaidmeniu.</p> <p>Apibūdina jam žinomus daiktus, žaislus, su kuriais žaidžia, drabužius, gyvūnus, maistą, veiksmus, parodo juos paveikslėlyje.</p>
Žodynas gausus, išlavėjęs	<p>Žino, išvardina daiktų ir reiškinių pavadinimus, išvardija veiksmą.</p> <p>Komentuoja, kaip supranta nežinomus žodžius, informacijos ieško klausinėdamas draugu suaugusiųjų.</p> <p>Užsiėmimų metu mokosi panašios ir priešingos prasmės žodžių.</p> <p>Aiškinasi žodžių prasmę, reikšmę, vartojimą, kuria naujus žodžius, ieško panašiai skambančių, beslirmuojančių žodžių.</p>
Atsako į klausimus, raišliai pasakoja	<p>Veikdami komentuoja ką daro, išvardija, apibūdina. Komentuoja ką darys, stabdo, liepia ir pan.</p>

	<p><u>Žaisdamas nusako savo veiksmus, derina žaidimo siužetą su draugais.</u></p> <p>Pasakodamas sieja sakinus, pasirenka įprastas siejimo priemones: jungtuką „ir”, prieveiksmį „pasakiau”, jvardžius „je”, „ji” ir t.t.</p> <p><u>Pasakoja pagal paveikslėlių serijas, savo piešinius, knygų iliustracijas.</u></p> <p><u>Pasakoja patirtus žodžius.</u></p> <p><u>Žaisdami žaidimus, patys kuria situacijas, pasakoja, kas ir kaip turi vykti.</u></p> <p>Pasakoja apie savo mėgstamus kūrinius, žurnaliukus, TV laidas, herojus, bando argumentuoti savo pasirinkimą.</p> <p>Kuria numatomos veiklos planą: garsiai sako, ką mano daryti, kokiui nuoseklumu, kokias priemones pasirinks.</p> <p>Pokalbių metu kalbama apie tai, ką vaikas norėtų patirti, apie ką svajoja.</p> <p>Mokosi atsakyti į klausimus žodžių junginiui, trumpu sakiniu.</p> <p>Vartoja daiktavardžius, būdvardžius, skaitvardžius, jvardžius, jaustukus, ištakukus, funkcinius žodelius: ant, į, šalia, po, pas, prie, iš, su.</p> <p><u>Žaisdamas vartoja veiksmažodžius, daiktavardžius, jvardžius, būdvardžius, prieveiksmius, jaustukus, žodžio formas, derina galūnes.</u></p> <p><u>Klausinėja, domisi suaugusiųjų darbais, elgesiu, šneka.</u></p> <p>Aktyviai dalyvauja įvairiuose renginiuose, vaidina, perpasakoja, atkartoja, improvizuoja.</p>
Kalbos pagalba kuria, improvizuoja	<p>Planuoja ir atlieka bendrus kūrybinius darbelius.</p> <p>Kuria balsus, intonacijas, bando sukurti darbuotojų personažus.</p> <p>Klausinėja, išsiaiškina retai vartojamų žodžių prasmę.</p> <p>Fantazuoja nebūtus įvykius, kuria savas eileraščius, pasakojimus, stengiasi vartoti retesnius žodžius.</p> <p>Pagal girdėtas pasakas kuria savo, keičia pabaigą, įvykių seką, veikėjus.</p> <p><u>Žaidžia žodžių žaidimus: įvairiai juos intonoja, įsiklauso į skambėjimą, kuria naujus žodžius vadovaudamiesi jau atrastu kalbos jausmu.</u></p> <p>Kuria skaičiuotes, ketureilius, garsų pamėgdžiojimus.</p> <p>Tinkamai išreiškia savo norus ir pageidavimus.</p> <p>Kalba ramiu tonu, aiškiai, mandagiai.</p>
Laikosi kalbos kultūros principų	<p>Mokosi užkalbinti, paprašyti, kita žmogu, pasakyti kitaip, jei jo nesuprato.</p> <p>Bando diskutuoti įvairiais klausimais, siekia įsitvirtinti kalbžinovas.</p> <p>Ugdosi gebėjimą išklausyti pašnekovą, išreikšti savo nuomonę jos neprimenant kitiems.</p>
	<i>Ugdymosi pastiekimų sritis - rašytinė kalba</i>
Esminė nuostata	
Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.	
Esminis gebėjimas	
Atpažsta ir rašo raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaityti.	Vaiko veiksenos
Vaiko gebėjimai	
Domisi skaitymu	<p>Bando atpasakoti siužetą pagal iliustracijas.</p> <p>Žiūrinėja knygas ir periodinius leidinius, kartu su pedagogu skaito grozinės ir pažintinės literatūros knygas.</p> <p>Klijuoja, tvarko, prižiūri, saugo knygas.</p> <p>Domisi raidėmis, tekste suranda žodžius, prasidedančius ta pačia raidė.</p> <p>Tardamas garsą suranda ji atitinkančią raidę tekste.</p> <p>Žino daug abėcėlės žodžių.</p> <p>Pasivaikščiojimų metu bando perskaityti įvairius pavadinimus.</p>
Domisi rašymu	<p>Įvairiai piešukais, flomasteriais, rašikliais keverzoja, imituoja rašymą.</p> <p>Piešia ornamentus, rašo molyje, smėlyje, lentoje ir kt.</p> <p>Lavina smulkiaja motorika rašydamas molyje, smėlyje su pagaliukais,</p>

akmenukais ir kita <u>gamtinė</u> medžiaga.
Kuria knygeles, sveikinimo atvirukus, kvietimus, žemėlapius, grupės taisykles.
Kuria skelbimus, kvietimus, atvirukus piešdami, tapydami, aplikuodami.
Piešia smulkius ornamentus, rašmenis iš kairės į dešinę, pirštų seka skaitomą tekstą.
Illiustruoja savo sugalvotus pasakojimus, pagamintas knygeles, rengia parodėles. Sugalvoja savo knygeliems <u>pavadinimus</u> .
Pasižymi savo daiktus kortele su užrašytu vardu. Mokosi parašyti savo vardą ant darbelio ar piešinio.
Dėlioja jvairias dėliones su raidėmis.
Piešia smulkius ornamentus, atlieka užduotis pratybų sąsiuviniuose.
Piesia ir dekoruoja raides popieriaus lape.
Piešdamas, kopijuodamas, bandydamas rašyti mokosi taisyklingai laikyti pieštuka.
Kopijuoja raides, aktualius žodžius.
Spausdinimėmis raidėmis parašo savo vardą.
Ore piešia, bražo, jvairiomis šviesos priemonėmis.

MENINĖ KOMPETENCIJA

Ugdymosi pasiekimų srritis - estetinis suvokimas

Esminė nuostata	Domisi, gériski, grožisi aplinka, meno kūriniais, meninė veikla.	
Esminis gebėjimas	Jaučia, suvokia ir apibūdina elementarius muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno ypatumus, grožisi meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, žavisi aplinkos grožiu, dalijasi išgyvenimais, išpūdžiais, pastebėjimais vertinimais.	
Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos	
Geba stebeti aplinką, kaupti išpūdžius, panaudoti juos kūryboje	<p>Reaguoja į muzikos garsus, intonaciją, suklūsta, nutyla, pradeda judėti.</p> <p>Džiaugiasi sūpuojamas, kutenamas.</p> <p>Stebi ir gériski aplinkos daiktais, gamta ir jos reiškiniais.</p> <p>Dalyvauja dailės darbų parodėlėse, jvairiuose muzikiniuose renginiuose.</p> <p>Pasivaikščiojimų metu grožisi ir aptaria skulptorių ir architektų darbais.</p> <p>Vartydami knygeles iliustracijose įžvelgia realų ar fantastinį pasaulį.</p> <p>Domisi draugu idėjomis, gériski jų ir savo darbais.</p> <p>Kuria pasakojimus pagal savo ir draugu dailės darbelius.</p>	
Geba įsiklausyti į melodiją, pajusti kūrinio tempą, nuotaiką	<p>Susikaupęs klausosi jvairių muzikinių kūrinių, „dirigoja“. judesi spontaniškai reaguoja į muzikinio kūrinio ypatumus.</p> <p>Girdi skambančią muziką, mokosi pajauti estetines muzikinių kūrinių savybes ir jomis gérēti.</p> <p>Skambant muzikai pasako savo jausmus: linksma, liūdna, migdo.</p> <p>Tyrinėja, išbando, groja jvairiai muzikos instrumentais.</p> <p>Išsako išgyvenimus, patirtus klausantis muzikos, įsisąmoninā savo emocijas, išjaučia į draugu pasakojimus.</p>	
Vaidina, dalinasi kūrybiniais išpūdžiais ir patirtimi	<p>Pasakoja, koki veikėjų vaidino, koks jo charakteris, ką jis veikė.</p> <p>Bando vertinti savo sukurtą vaidmenį, analizuojant asmeninius pasiekimus.</p> <p>Vaidina, improvizuoja, patiria kūrybinį džiaugsma.</p> <p>Atpasakoja, ką matė scenoje, kokie spektaklio veikėjai, ką suprato.</p> <p>Pasakoja apie vaidinimo sukeltą nuotaiką, reiškia asmenines emocijas, vertinimus.</p>	

	<p><u>Žiūri stalo, lėlių teatro vaidinimus, patys išjungia į veiksmą.</u> <u>Lankosi jvairiuose spektakliuose, juos aptaria, pratinasi atpažinti ir jvardinti žanra (dramos, lėlių, pantomimos ir pan.).</u> <u>Pratinasi pastebeti, atpažinti ir pasakyti, kokie vaidybiniai elementai naudojami grupės veikloje darželyje ir teatro vaidinimuose.</u> <u>Žaidžia vaidybos žaidimus panaudodami lėles, kaukes, kitus daiktus.</u> <u>Dalyvauja meniniuose renginiuose.</u> <u>Vyksta į koncertus, išpūdžiais dalinas su bendraamžiais žaisdamas.</u> <u>Bando spontaniškai vaidinti improvizacijose.</u> <u>Vaidinimui naudoja žaishus, jvarias priemones.</u> <u>Pratinasi vaidinti žiurovams: jaunesniems vaikams, tėveliams, svečiams.</u> <u>Mokosi sukurti veikėjo nuotaiką, veiksmu eiga, kalbos intonaciją.</u> <u>Kuria vaizdelius su žodžiais ir be ju; su partneriais ir be ju.</u></p>
Saugoja ir puoseleja kultūrines vertynes	<p>Aktyviai dalyvauja šventinių rytmėlių programose. <u>Švenčia kalendorines šventes. Susipažsta su etnokultūrinėmis tradicijomis.</u> <u>Mokosi tradicinių liaudies dailelių, žaidimų, ratelių. Išmoksta patarlių, priežodžių, juos panaudoja šnekamojoje kalboje.</u> <u>Lankosi mugėse, susipažsta su tradiciniais lietuvių amatais.</u> <u>Lankosi mieste organizuojamuose koncertuose, spektakliuose, renginiuose.</u> <u>Suaugusiojo padedamai rengia koncertus, spektaklius darželyje.</u></p>
	<i>Ugdymosi pasiekimų sritys- meninė raška</i>
Esminė nuostata	Jaučia meninės raškos džiaugsma, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje
Esminis gebėjimas	Spontaniškai ir savitai reiškia išpūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.
Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Reiškia savo mintis, idėjas sumanymus dailės ir klitonis raiškos priemonėmis	<p>Keverzoja vertikalius, horizontalius brükšnius popieriaus lape, piešia „karakullius“. <u>Laisvai išreiškla patirtus išpūdžius, išgyvenimus ir sumanymus.</u> <u>Vaizduoja realius daiktus detalai, o abstrakcijas reiškia savitai.</u> <u>Su pieštuku, kreida, medžio anglimi, pagaliuku, ant jvairaus dydžio popieriaus lapo, ant sniego, smėlio veda linijas, kreives, ornamentus.</u> <u>Dėlioja iš pagaliukų, spylgiukų jvairias linijas, kreives, valzdus.</u> <u>Mokosi pajusti linija, stebi dėmes, spalvas, formas ir šią patirtį panaudoja išgyvenimams, idėjoms reikšti.</u> <u>Intuityviai derina spalvas, sudaro kontrastus, siekia pasikartojančio ritmo ornamentuose.</u> <u>Mégina aukurti tai, ką mato, matę, prisiminę, ką girdėjo.</u> <u>Mokosi išvedžioti žmogaus, gyvūno siluetą, jų veido simbolius ir kitas detailes.</u> <u>Puošyboje panaudoja jvairią gamtinę medžiagą: lapus, gėles, medžių žievę, akmenukus, kriaukles ir kt.</u> <u>Bando iliustruoti grožinės literatūros kūrinius arba savo sugalvotus pasakojimus.</u> <u>Piešia geometrines formas, savo plaštakos, pėdos kontūrus, apvedžioja trafaretų formas, taip išgaudami norimą piešinį, paveikslą.</u> <u>Lipdo iš jvairių medžiagų: plastilino, molio, drėgno smėlio, sniego, tešlos.</u> <u>Mokosi lipdyti iš atskirų detalių ir skulptūriniu būdu, formą išgaudami iš vientiso medžiagos gabalo.</u> <u>Naudodamai jvairaus storumo popierių mokosi aplikuoti plokščias ir pusiau</u></p>

	<p>plokščias formos, išgauna jvairias faktūras.</p> <p>Kuria savitus ornamentus aplikuodami iš geometrinių figūrų.</p> <p>Volioja, minko, spaudžia molj, plastiliną, sūrių tešlą.</p> <p>Konstruodami, statydami atranda formas, erdvės derinius, konstrukcijas.</p> <p>Bando atrasti tinkamiausią erdvės ir konstrukcijos santykį: mažoje erdvėje – mažos konstrukcijos, didelėje – didelės.</p> <p>Konstruoja iš gamtinės medžiagos, papildo darbą kitomis medžiagomis: siūlais, plastilinu, sagomis, spalvotu popieriumi ir pan.</p> <p>Lanksto iš popieriaus nesudėtingas formas, jomis puošia grupę, panaudoja žaidimams.</p> <p>Pratinasi saugiai ir taupiai elgtis su dailės priemonėmis ir medžiagomis.</p>
Geba dainuoti, atliki judesius pagal muziką.	<p>Laisvai judėdami eksperimentuoja balsu, toniniuose ir ritminiuose dariniuose.</p> <p>Aktyviai dalyvauja aptariant naują muzikinį kūrinį, atskleidžia turimą patirtiją, išsako savo emocijas.</p> <p>Kartu su suaugusiuoju aptaria dainos nuotaiką, poetinio teksto prasmę, dainos personažų charakterį, jausmus atspindinčią vaiko veido išraišką, kūno judesius, reikšmingiausius dainos momentus.</p> <p>Kartu su kitaip vaikais atlieka priedainį, pritaria pasikartojantiems dainos motyvams, pakartoja dainos frazes.</p> <p>Kartu su kitaip ir individualiai atlieka vokalinus pratimus, pratinasi girdėti save ir šalia esančius, derintis prie juo.</p> <p>Kartoja jvairius suaugusiojo rodomas judesius.</p> <p>Imituoja žaidimų personažus, keičia judesius pagal muziką, garsų stiprumą.</p> <p>Ritminkus instrumentus ir kūno judesius naudoja jvairiose situacijose, gamtos objektams bei žmogaus sukurtiems daiktams vaizduoti.</p> <p>Tyrinėja, kurias kūno dalis galima ritmiškai judinti, kurios gali padėti išgauti ritminius garsus.</p> <p>Bando išgauti ritmą nekeisdami kūno padėties erdvėje (siūbuodami, pritūpdami ir pan.) bei judėdami erdvėje (žygiuodami, šuoliuodami ir pan.).</p> <p>Kartu su kitaip vaikais atlieka vienodo tempo rateliaus.</p> <p>Valkai mokosi lietuvių liaudies žaldimų, dainelių ir ratelių.</p> <p>Mokosi skaiciuočių, garsų pamėgdžiojimų, skanduočių, gyvūnijos apdainavimų.</p> <p>Su suaugusiojo pagalba bando perprasti folklore užkoduotus dorovinius, moralinius ar estetinius vertinimus.</p> <p>Mokosi dialogo formos folklorinių dainelių.</p> <p>Kartu su kitaip vaikais rengia koncertus, vakarones, dalyvauja miesto renginiuose.</p>
Žino ir naudoja muzikinio folkloro elementus	<p>Eina rateliu susikibę rankomis, atlieka suaugusiojo rodomas judesius. Keičia judesius pagal muzikos charakterį ir stiprumą.</p> <p>Mokosi atskirti mažiau kontrastišką muziką, garsų ir tylų grojimą, greitą ir lėtą tempą.</p> <p>Mokosi šokio figūrų, jas atlieka derindamas prie kitų vaikų.</p> <p>Šoka tautinius šokius, pajunta tautos charakterį, susipažsta su tautiniais kostiumais, raštais.</p> <p>Šoka su jvairiomis priemonėmis: kaspinais, lietučiais, balionais, skarelėmis, vėduoklėmis, lankais, kamuoliais, gėlėmis ir t.t.</p>
Geba žaisti ir šokti pagal įvairią muziką	<p style="text-align: center;"><i>Ugdymosi pasiekimų sritis - kūrybiškumas</i></p> <p>Esminė nuostata Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.</p>

Esminis gebėjimas

Savitai reiškia savo įspūdžius jvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netiketas idėjas ir jas savitai igyvendinu.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
	<u>Pagal muziką atlieka imitacinius judesius.</u> <u>Eksperimentuoja jvairiomis muzikos priemonėmis, garsais, išsiaiškina, kaip ir koklomis priemonėmis galima muzikuoti, kaip muzikiniai garsais perteikiama nuotaika.</u> <u>Spontaniškai ir tikslingai kuria muziką, reiškia mintis muzikos garsais.</u> <u>Kuria muziką be išankstinio pasirengimo.</u> <u>Kuria savitą melodiją, ritmini pratimą, dainelę.</u> <u>Džiaugiasi, šeista, atspalaiduoja.</u> <u>Kuria muzikines kompozicijas ilgesnį laiką, jas keletą kartų taiso, koreguoja.</u> <u>Pagal poreikių klauso tik jam vienam patinkančios muzikos.</u> <u>Muzikalai pavaizduoja kokį nors įvykį ar gamtos reiškinį, perteikia žmogaus ar gyvūno charakterį.</u> <u>Atlieka nesudėtingus šokio judesius pagal jvairią muziką, pats kuria nesudėtingus šoklus.</u> <u>Ima dažus pirštais, tepa juos ant popieriaus. Jvairios faktūros dailktus tepa dažais, ju pėdsakus palieka popieriaus lape.</u> <u>Tyrinėja dailės priemones – pieštukus, teptukus, kreideles, guašą, plastiliną ir kt. priemones.</u> <u>Eksperimentuoja skirtinomis formomis ir spalvomis, įrankiais, popieriumi ar senu audiniu.</u> <u>Bando jvairius vaizdavimo būdus: piešimą, tapymą, liejimą, štampavimą, lipdymą, aplikavimą. Viename darbelyje derina keletą dailės technikų.</u> <u>Eksperimentuodami mokosi atskirti natūralias medžiagas: medį, odą, audinį, gintarą, geležį, akmenį, molį, smėlį, šiaudą, popierių, skystas medžiagos. Siūlo idėjas, ką galima iš jų sukurti.</u> <u>Ieško kitokių technologinių sprendimų, kokiais būdais galima sukurti, pagaminti darbelį, nupiešti piešinį, nulipdyti ar suklijuoti.</u> <u>Dailės darbus atlieka keletu variantų.</u> <u>Dalyvauja rengiamose grupės, darželio, kitų įstaigu dailės darbu parodėlėse.</u>

V. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINTIMAS

Vaikų pasiekimų vertinimas – tai duomenų rinkimas apie kiekvieno vaiko individualius poreikius, interesus, gebėjimus, ugdymosi pasiekimus bei nuolatinis informacijos apie daromą pažangą kaupimas ir apibendrinimas. Kauno lopšelio-darželio „Šilelis“ vaikų ugdymo pasiekimų vertinimas atliekamas vadovaujantis Kauno vaikų darželio „Šilelis“ parengtu „Išmokyklinio amžiaus vaiku pažangos ir pasiekimų vertinimo tvarkos aprašu“ ir „Išmokyklinio amžiaus vaikų pasiekimo ir vertinimo sistema“.

Vertinime dalyvaujant: pedagogai, specialistai, vaikai, tėvai, įstaigos vadovai. Pedagogai nuolat stebi, fiksuoją individualų vaikų elgesį, veiklą. Užfiksuotus duomenis ir kita vertinimo medžiagą kaupia vaiko pasiekimų aplankė. Aplankuose kaupiami taip pat vaikų kūrybiniai darbai (dailės ar rankų darbai, vaikų pasakojimai, pokalbiai su draugais, suaugusiais, monologai, dialogai, sukurti pasakojimai, jvairių situacijų nuotraukos ir kt.), anketinės apklausos (tėvų ir vaikų) ir kita aktualiai informacija. Vaikų aplankai laikomi toje pačioje grupėje arba perduodami į kitą grupę, į kuria išvyksta vaikas. Išvykus vaikui iš darželio aplankas įsegamas į vaiko asmens bylą (Byla Nr. 3.17) ir saugomas įstaigos archyve 3 metus.

Pasiekimų ir pažangos vertinimas atliekamas taikant tradicinę ir šiuolaikinę koncepcijas. Mokslo metų eigoje visose amžiaus grupėse taikomi trys vertinimo tipai: diagnostinis, formuojamasis, apibendrinamasis.

Diagnostinis vertinimas vyksta: darželio ir priešmokyklinio ugdymo grupėse - nuo rugsėjo 1 d. iki spalio 1 dienos; lopšelio grupėse - nuo rugsėjo pirmos dienos iki lapkričio 1 dienos. Šio vertinimo metu pedagogas panaudodamas apibendrinamojo vertinimo medžiagą (išvadas, apibendrinimą ir kt.), pirminius pastebėjimus apie vaiką (vaikus), pasikalbėjės su pačiais vaikais (darželio, priešmokyklinio amžiaus) mėnesio eigoje bei tėvų anketinių apklausų duomenimis parengia išsamų ilgalaikį planą. Jame atispindi grupės išskirtinumas, specifika, išskirtiniai individualūs poreikiai (vaikų vardai neminimi). Prioritetuose turi atispindėti numatyto tolesnio ugdymosi gairės. Šio vertinimo metu nėra pildomos vertinimo formos, braižomos diagramos ar kt. dokumentai.

Formuojamasis vertinimas yra kasdienis sąveika paremtas vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimas siekiant suprasti ir nustatyti vaiko ugdymosi poreikius. Vaikas nuolat skatinamas, jam laiku teikiama parama ir pagalba. Kartu su vaiku aptariama, ką jis nuveikė, išmoko, kas jam patiko ir ką jis dar norėtų nuveikti, numaloma tolesnė veikla. Pedagogo gaunama informacija apie vaiką stebint jo veiklą, elgesį, savijautą ugdymo procese padeda planuoti ugdymą, parinkti tinkamus ugdymo metodus, tikslinai kurti ugdymosi aplinką ir laiku teikti individualią pagalbą. **Įsivertinimas - pačių vaikų refleksija** - vyksta pagal pačių vaikų pasirinktą laiką būdą ir forma „Čia ir dabar“. Įsivertinimą labiausiai įtakoja ugdamosios aplinkos pokyčiai ir efektyvumas. Pedagogas tik sudaro sąlygas ir skatina jvairiais būdais ugdytinių įsivertinimą.

Apibendrinamasis vertinimas vyksta mokslo metų pabaigoje; turi būti pabaigtas iki gegužės mėnesio pabaigos. Šiuo vertinimu siekiama nustatyti, ką vaikas geba (moka) praėjus vieneriems mokslo metams. Vertinimo eiga:

- Kickvienam vaikui nubraižoma diagrama, nustatoma, kokios sritis kokiamė žingsnyje yra vaikas.
- Pagal klausimyną „Apibendrinamosios išvados“ parengiamas išsamus kickvienos grupės vaikų pasiekimų rezultatų išvadų aprašas.

Kiekvienos grupės „Apibendrinamosios išvados“ ir ilgalaikiai grupių planai patiekiami direktorių pavaduotojai ugdymui iki lapkričio 1 dienos.

Specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų kalba vertinama tris kartus per metus: pirmasis vertinimas iki spalio 1 d., antrasis vertinimas iki sausio 10 d., trečasis iki gegužės 25 d.

Vertinimo duomenys panaudojami rengiant trumpalaikį planavimą, individualizuojant ugdymą, skatinant skirtinį vaikų poreikių tenkinimą. Taip pat atsižvelgiant į vertinimo informaciją, pedagogai įsivertina savo veiklą, planuoja kompetencijų tobulinimą, atnaujina (kuria naujal) ugdymo(si) aplinką ir kt.

VI. NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. Adaškevičienė, A. (1996). Judėjimo džiaugsmas. Lietuvos ikimokyklinukų fizinio aktyvumo optimizavimo programa.
2. Andrikiénė R.M., Ruzgienė A. (2001). Ankstyvosios vaikystės pedagogika. Klaipėda: Minklės leidyba.
3. Bitinas, B. (2013). Rinkiniai edukologiniai raštai. Vilnius: Edukologija.
4. Bitinas, B. (2000). Ugdymo filosofija. Vilnius, Enciklopedija.
5. Brėdikytė, M., Brandišauskienė, A., Sujetaitė-Volungevičienė, G. (2015). Vaikų žaidimo paslaptys. Kaunas: Vitae Litera. Prigra per internetą – <http://zaidimolaboratorija.jeu.lt/jt/skaitiniai-8.html>
6. Bružienė M., Čepienė R. ir kt. (1997). Vaiko asmenybės ugdymas ikilmokyklinėje įstaigoje (metodikos metmenys). Klaipėda.

7. Geros mokyklos koncepcija (2015). Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro įsakymas 2015 m. gruodžio 21 d. Nr. V-1308.
8. Iklmokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. (2014). ŠMM Švietimo aprūpinimo centras.
9. Iklmokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programos vykdančių mokyklų veiklos kokybės išvertinimo metodika. (2021). Vilnius.
10. Iklmokyklinio ugdymo turinio programų rengimo metodinės rekomendacijos. (2015). ŠMM Švietimo aprūpinimo centras.
11. Iklmokyklinio ugdymo gairės. Programa pedagogams ir tėvams. (1993). Vilnius: Leidybos centras.
12. Iklmokyklinio ugdymo programų kriterijų sąrašas, patvirtintas 2005 m. balandžio 18 d. LR Švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. ISAK – 627.
13. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983.
14. Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. IX-1569 patvirtinta Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija (Žin., 2003, Nr. 52 – 2316).
15. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (Žin., 1991, Nr. 23-593; 2003, Nr. 63-2853).
16. Monkevičienė O. (2001). Ankstyvojo ugdymo vadovas Vilnius: Minklės leidyba.
17. Rauckis J., Drungelienė D. (2003). Ankstyvojo amžiaus vaikų kūno kultūros programa ir metodinės rekomendacijos. Vilnius: Kronta.
18. Scott D. Sampson. (2016). Kaip užauginti gamtos vaiką. Vilnius. Vaga.
19. Šimelsonienė A. (2008). Kaip atpažinti vaiko gabumus? Metodinės rekomendacijos pedagogams, švietimo pagalbos specialistams ir tėvams. Švietimo ir mokslo ministerija, Vilnius.
20. Švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. ISAK-2667 patvirtinta Gabiu vaikų ir jaunuolių ugdymo strategija.
21. Švietimo ir mokslo ministerija. (2009). Gabiu ir talentingu vaikų ugdymo programa. Vilnius.

Suderinto
Lietuvos miesto savivaldybės administracijos
atstovo skyriaus virčiausioji specialistė

Audronė Bukmanaitė
2022-07-31

JŪRATĖ TATOLYTĖ
KAUNO VALDORFO DARŽELIO „ŠALTINĖLIS“ PAVADUOTOJA UGDYMUI

**DĖL KAUNO LOPŠELIO – DARŽELIO „ŠILELIS“
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS VERTINIMO**

2022-06-03

Kaunas

Kauno lopšelio – darželio „Šilelis“ ikimokyklinio ugdymo programa atnaujinta, atsižvelgus į ugdymo turinio pokyčius, naujuvių diegimą ugdymo procese, išvertinus istaigos veikla bei šiuolaikinio vaiko ir visos bendruomenės poreikius bei lūkesčius.

Programos Bendrosiose nuostatose atsispindi darželio savitumas, labiau išryškintu filosofinę kryptį, vaikų bei šeimų poreikiai, mokytoju ir kitų specialistų pasirengimas, požiūris į vaiką ir nuostatos į jo ugdymą. Atnaujintos programos ugdymo turinys yra visuminis, praturtintas inovatyviais metodais (STEAM veiklos ir kt.), modeliuojamas pagal kompetencijas, kurias sudaro visos ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų sritys, orientuotas į vaikų esminius gebėjimus ir vaiko veiksenas. Ugdymo pasiekimų ir jų vertinimo dalyje atnaujinta vaikų pasiekimų vertinimo tvarka, detaliai apibrėžti vertinimo tipai.

Atnaujinta programa atitinka Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo (2011) reikalavimus. Rekomenduoju Kauno lopšelio – darželio „Šilelis“ ikimokyklinio ugdymo programai priimti.

Jūratė Tatolytė